Бухы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯТ-МОНГОЛ ҮНЭН

ИЮЛЬ 3
Понедельник
1939 он
№ 150 (2790)
Сэн 10 мүнгэ

ВКП(б)-эйн Б.-М. Обкомой ба БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй ОРГАН.

KP(b)-de abalga ton jixe xariuusalgata xereg

ommuniis paarti bolbol xymerişen angiiin avangaard n. Tere xadaa Leenin ba alinaar urguulagdan xatuulagdaa. Tere xadaa podiliin xatuu şiryyn hurguuyngerhen, graƶdaanska daiajuulta ƶiinyydiiji yngergetere xadaa socialiizmiin ii ba alibyxil daisadtai, aradaisadtai ebseşegyi temee xatuuƶahan baina. „Xyn geed,—geƶe nyxer Staalin ee hen,—iime paartiiin n baiƶa şadaxagyi jym. Iime rtiiin çleenstvotei xolbootoi, uu şiryyn berxeşeelnyyd ba rganuudiiji xyn le geed daƶa şadaxagyi". Bolьşevig rti bolbol aradai dunda, xymerişen angiiin dunda, kolozno tariaaşadta, intelligeende baigaa byxii tyryyşyyliiji, xii erximyydiiji abna. Paarti bol ɵɵrlingɵɵ ƶergenyydte, enin—Staalinai xeregte eses- xyrter preedanne, kommuzmiin xysed ilaltiin tylɵɵ tyyşiin ƶergenyydte temesedeg ydiiji abna.

Paartida şine çleengyyd ba ndidaaduudiiji abalga bolbol n jixe, xariuusalgatai xereg n. Paartiin urgalta tuxai, tenei ƶergenyydei seber baixa ai anxaral, ƶaluu kommustnuudiiji ideine xymyyƶyyl- —partiiina organiƶaaca byei aldar soliin xereg myn. KP(b)-ein XVIII sjeeƶd l kommuniis paartiiin ƶergeydte tyryy xydelmerişed, kolƶniguud, intelligeenciin orol- i xyngedxexe xeden poloninyydiiji ustaavta oruulaa. rtida abtagdagşiin sociaalь- ...oƶeenie duldiiduulƶa, ...ondo on ...oo kategoori- udaar paartida abalgiin gu- xadaa SSSR-te socialiiƶmiin tiin reƶylьtaadta xubilahan, veed obsçeestviin angiiin yktyyrede taaraxagyi jabadal n geƶe, boliuulagdaa.

Aktiivna obsçeestvennigyyd, xamşag yiledberiinxid—pro- ...stiin, transportiin, so- iis gaƶartariaalangai otliçniud, staxaanovcuud, soveed elligeenciin şimegenь paarti- orono. Tedenei dunda— SR-ei oordenuud ba medaauudaar şagnagdahan xeden angan xynyyd bii.

Erxim, tyryy xynyyd paara oronoi Nyxer Ždaanov bol- BKP(b) ein XVIII sjeeƶd ere xehen doklaad soogoo eƶe ƶaagaa hen: „manai paarn xysenь xadaa paarti ba artiiinbişe xojoroi xooronxi, partiiina ba partiiina bişe joroi xoorondoxi xiliiji ygeiƶe ba maassa dotor taraşaxa hende bişe, xarin paarti boll xydelmerişen angiin, taaşadai, intelligeenciin dunda a tyryy xynyydei sboorno ynktnь baihan tula, çleengyyl toogoi xoinohoo namnadagl, xarin tedenei şanar tuxai, artiiin çleengyydei ynder ne- ƶerge tuxai, xydelmerişen giiin xeregte tedenei bata ba eedanne baixa tuxai anxara- tabidagtanь baina".

Centraalьna Komiteed bolol paartida abalgiin talaar, ɵɵn-bɵɵngɵɵrenь şilexe kamaniiin xorotoi baihiijinь uridlan hanuulƶa, paartida individaalьna şilelgiin şuxala bain tuşaa partiiina organiƶaanuudta negete bişe ƶaadag ina. Gebeş, ƶarim partiiina delmerilegşed bolbol XVIII eƶdeer batalagdahan, BKP(b)- n ustaav xadaa paartida boto erxim, tyryy xydelmerilegdiiji nariaar individaalьna şigiin tylɵɵ partiiina xytelbeegşedei xariuusalgiiji bagadna bişe, xarin ƶuu daxin jidxene geƶe, mynɵɵ xyrter lgoogyi baina.

Partiiina organiƶaacanuud xaa obsçeestvenne ba yiledbein xydelmeride ɵɵriigɵɵ on- eliryyleegyi, tyryy bişe xyelmerilegşediiji bodomƶogyiɵr paartida abadag faaktnuud ɵɵn bişe bii baina. Ede oranizaacanuudai xytelberilegedei heremƶegyi baihan jabai bolbol paartida xarşa ba isan elemeentnyydei şurgan orolgodo xyrgene. Ylьjaanovskadaxi „Mnogopromsojuuzai" partorganiƶaaca bolbol G. Rangee geƶe nege xyniiji paartida abaa. Terenei xelehenei johoor, paartida baihan aad, „oilgomtorgyigɵɵr" gargagdaşahan baina. Tus partiiina exin organiƶaaca bolbol G. gegşiiji paartida abxadaa, ene „oilgomtorgyi" geheniinь jyyb geƶe medexiin tula Ylьjaanovska Gorkoomdo xandaagyi baixa jym. Tiigeed, gorkoomoi arxiivta xaraxadanь, G. xadaa deƶertiirstvo, arxidalga, discipliinegyin tylɵɵ xeden daxin viigovertei, ƶabxairahan xyn baiga.

Raikoomuud ba raioonuudta xubaagdaagyi gooroduuddaxi gorkoomuud bolbol paartida abalga tuxai exin partorganiƶaaciin togtoomƶiiji bataladag hyylşiin instaancanь myn. Ustavnoi ene poloƶeeni xadaa raikoomdo ugaa jixe xariuusalgiiji olgono. Paartida orogşo xynei politiiçeske niuuriijinь, terenei yiledberiiin ba obşçeestvenne xydelmeriijinь todorxoiloƶo, paartida abtaxa xydelmerilegşe byxentei, raikoomdo gansal instryyktor bişe, xarin raikoomoi sekretaarьnuudai negeninь uridşalan beseede xedeg, tede le raikoomuudta ene poloƶeeniiji haitar oilgoo geeşe. Paartida abalga tuxai xeden arbaad medyylgenyydiiji partiiina organiƶaaciin ƶasedaani deere bylegɵɵrenь xaraƶarxidag, xoroto praaktika mynɵɵ xyrter yrgelƶelhɵɵr baina. Kaƶaanьda, Staalinska raikoomoi biyroo bolbol nege ƶasedaani deeree 33 busad asuudalnuudiiji xaraƶarxiood, 73 xyniiji paartida abhan baina. Ene ysloovinuudta, heƶegtei ba xarşa xynyyd paartida şurgan oroxogyi geƶe naidabari baixagyi.

Paartida abtagdagşadai partiiina dokymeentnyydiijinь raikoomdo şalgaƶa yƶexede, yseen bişe, ede dokymeentnyyd xadaa halanaar oformiaalagdahan ba paartida orogşiiji xamtadaa xydelmerilhɵɵrɵɵ ƶiihee dooşo medexe xynyyd bolbol tereende rekomendaaca ygeƶerxihon uşarnuud todorxoilogdono. Ede byxii organiƶacioonno asuudalnuud xadaa şuxala udxaşanartai baina.

Myn baha busad johonoi yƶegdeliiji temdeglengyi baiƶa bolxogyi geeşe. Ƶarim raikoomuud bolbol paartida abalga tuxai xeregyydiiji ton aaliaar ba udaanaar xarana, Ƶaluu kommuniistnuudta partiiina dokymeentnyydeinь ygelgiiji xeden haraar udaaruulna. Tiin, Kramatoorsko gorkoomdo (Staalinska ooblasь) 135 Kandidaatska kaartoçkanuud ba partiiina bileedyyd ygtɵɵgyi baina. Xydelmeriin iime meetodyydte erid eses tabixa xeregtei.

Ƶaluu kommuniistnuudai ideine-politiiçeske xymyyƶyylgiiji bolьşeviig johoor organiƶovaalxa, partiiina aktiivna xydelmeride tedeneriiji xabaaduulxa, paartida jirehen şinenyyd xynyydei urgalta tuxainь eseşe susarƶaşagyi anxaraxa xeregtei.

Paartiiin ƶaluu çleengyydei xymyyƶyylgede xaixaramƶagyi xandalga—ene xadaa paartiiin çleengyydte oguulьnaar, bɵɵnbɵɵngɵɵr xandalgiin le reƶylь taad myn.

BKP(b)-ein şine ustaav bolbol ɵɵhedingɵɵ ƶergenyydiiji erxim xydelmerilegşedhee—partiiina bişe bolьşeviigyydhee dyyrgexiin tula organiƶaacioonno byxe ƶebsegiiji manai partiiina organiƶaacanuudta ygene.

Paartiiin ƶergenyydei seber baixa tuxai, partiiina bulad discipliine tuxai staalinska ƶaabarinuudiiji bejelyylƶe, ɵɵrlingɵɵ ƶergenyydiiji yrgedxeƶe, paartiiin kaadrnuudiiji ba partiiina maassanuudiiji marksiis-leeninske teoorioor ƶebsegleƶe, aguujixe bolьşevig paarti bolbol manai oronoi araduudiiji şinenyyd ilaltanuud teeşe, kommuniiƶmiin xysed torƶestvoo teeşe abaaşaƶa jabana.

(„PRAAVDIIN" TYRYY BIŞEGHEE).

MASSR-ei Verxoovno Soveedei xojordugaar Seessi

Mynɵɵder, Ulaan Yde goorodto, orod draamiin teaatr soo MASSR-ei Verxoovno Soveedei xojordugaar Seessi neegdexe.

BMASSR-ei Verxoovno Soveedei xojordugaar Seesside

Halbaran baigaa Buriaad-Mongoloi biydƶeed

Manai aldarta haixan socialiis oron bolbol aguujixe BKP(b)-ein ba terenei Staalinska Centraalьna Komiteedei sesen mergen xytelberi doro, nege ilaitahaa nygɵɵ ilaltada xyrene. Araduudai vooƶdь nyxer Staalin bolbol 170 garan millioon sylɵɵte aradiiji, socialiiƶmhaa kommuniiƶmda şatadamƶaƶa şilƶen orolgiin ƶamaar, naidamtaigaar xytelberileƶe baina. Manai oron bolbol xyn tyreltenei istoorido urda yƶegdeegyi gaixamşag ilaltanuudiiji tuilaa. Aƶalşadai aƶabaidalanь xyxiyy sengelig ba ƶaƶiitoçno boloo.

Xysen tyges socialiis oronoimnai biydƶeedenь aradai aƶaxiin ulam yrgenɵɵr xygƶexiin xeregte, sociaalьna-kylьtyyrne xeregyydte, aƶalşadai aƶabaidalanь yşɵɵ xyxiyy sengelig bolxiin xeregte, gyreneigɵɵ oborooniiji bexiƶyylgede ƶoriuulagdana. Tere xadaa manai oronoi gaixamşagtaigaar xygƶeƶe, şine şine aguujixe ilaltanuudiiji tuilaxiin xysen tyges socialiis biydƶeed myn!

Kapitaliis ba ilangajaa faşiis oronuudai biydƶeedenь aƶalşadiiji ylesxelen xoohondo xyrgene. Xydelmerigyişyydei aarmiiin toojinь olodxono. Tedenei biygƶeed xadaa şine daininiiji yydxelgede ƶoriuulagdana. Iimehee, kapitaaliis, faşiis oronuudai biydƶeedenь aradai şuha xyxegşed—magnaaduudai intereesiiji xamagaalna.

Manai Buriaad-mongol respyyblike bolbol yderhɵɵ yderte xygƶeƶe baina. Tere xadaa Leeninske - Staalinska nacionaalьna poliitikiin torƶestvoogoi reƶylьtaad myn. Manai respyyblikiin niutagai biydƶeedenь ƶil byxende ulam jixeer urgadag baina.

Ƶişeelxede, 1923-24 onuudai yjede, respyblikaanska (niutagai) biydƶeed bolbol 2310 miangan tyxerigɵɵr toologdodog baigaa. Xarin, mynɵɵ—1939 ondo 119916 miangan tyx. şaxuu boloo. Eneegɵɵr xadaa 16 ƶilei torşo soo 51 daxin urgahan baixa jym. Gaixamşag urgaltai Manai Buriaad-Mongol respyyblikiin xygƶeltenь, BKP(b)-ein CK ba Soveedske praviitelьstviin sag byxende tuhaldag baihiijinь eli todoor xaruulna.

Hyylei gurban ƶil soo, biydƶeedei urgaltiiji xaraxada, 1937 ondo 98127 miangan tyxerig, 1938 ondo 108488 miangan tyxerig baihan aad, 1939 ondo 119916 miangan şaxuu tyxerig bolonxoi. Eneen deerehee, biydƶeedei ƶil byxende urgaƶa baihaniinь eli bolƶo ygene.

Manai respyyblikiin biydƶeedei jixenxi xubinь, sociaalьna kylьtyyrne baiguulaltanuudta gargaşalagdana. Buriaad-Mongol xadaa xaanta ƶasagai yjede ton jixeer geegdengi baihan aad, mynɵɵ, negen tyryy respyyblike boloo. Sociaalьna kylьtyyrne baiguulaltanuudai xeregte 1937 ondo 59110 miangan tyx., 1938 ondo 68400 miangan tyx. g. m. gargaşalhan baina. 1939 ondo 76772 miangan tyxerig gy, ali respyblikaanska biydƶeedei 64 proceentь gargaşalagdaxa.

Ede toonuud xadaa sociaalьna-kylьtyyrne baiguulaltanuudai talaar, manai respyyblikiin ton tyrgenɵɵr xygƶehen ba xygƶeƶe baihiinь xaruulna. Udxaaraa socialiis, foormooroo nacionaalьna kylьtyyre xysen tygesɵɵr xygƶene. Nege ƶişee abƶa xaraja, 1923 ondo manai respyyblike dotor oroidoo 15100 huragşad baihan aad, 1938-39 onuudai huralsalai ƶilde 80599 huragşad boloo. 1923 ondo 544 hurgagşad baihan jym, mynɵɵ 2515 hurgagşadtaibdi. Gadna, ƶilhee ƶilde hurguulinuudai, bolьniicanuudai, ambulotoorinuudai ba busadai yrgen seetinyyd, kylьtyyrne yçreƶdeeninyyd baiguulagdana. Ede byxii xadaa Leeninske-Staalinska nacionaalьna politikiiji ton zybɵɵr bejelyylhenei reƶylьtaad myn.

1939 onoi biydƶeedei doxoodno talanь, 1938 onoixihoo 9,5 proc. nemexe baina. Zygɵɵr, biydƶeedei doxoodno taladanь, oboroodhoo oroxo naloog xadaa egeel şiidxexii udxaşanartai. Myn ene ƶilde, tere xadaa 1938 onoixihoo 13,2 proceenteer nemexenь. Eneen deerehee, tovaaroborood ba niutagai promiişlennostiiin bytɵɵn gargahan produukcanь jixe boloo geƶe xaragdana. Ijyyniiin 1-de oboroodhoo oroxo naloogoi orolto 42,7 proc. boloo. Eneenhee medexede, 5 hariin plaan xadaa ylyylegdehen bolno.

Gebeşji, oboroodhoo naloog oruulxa xeregte ugaa jixe udxaşanartai baihan. Burkopsojuuƶ, Burmontoorg, Rosglaavxleeb, lesprodtoorg ba busad xudaldaa erxildeg organiƶaacanuud bolbol xangaltagyigɵɵr xydelmerilene. Plaanaa dutamag dyyrgene. Ilangajaa, xileemeer xudaldaa xelgiiji muusa jabuulna. Eneen deereheenь, oboroodhoo naloogoi oroltonь muusa jabadag baina.

Nalogovoi tatari ba sboornuudai plaanuudiiji dyyrgelgede erxim pokaƶaatelьnuudiiji xaruulhan aimaguud nileed olon. Nalogovoi aagentnuud ba straxovoi inspeektornyydei dundahaa 130 garan otliiçniguud urgan garaa. Tedener xadaa manai oronoi finaansova xyse şadaliiji bexidxexe ba finplaanuudiiji dyyrgexiin tulada energiiçneer xydelmerilned. Nyx. Rinçiinov L. (Ƶediin aimagai nalogovoi aagent) bolbol 1938 onoi 4-dexi kvaartalai plaaniiji 104 proc., 1939 onoi 1-dexi kvaartalai plaaniiji 110 proc., 2-doxi kvaartalai plaaniiji 180 proc. g. m. dyyrgee. Tereşelen, nyxed Nepogoodьjev, Cereenov, Maliigin ba busad bolbol ton haitar xydelmerilned.

Xedii iime gebeşji, finaansova kampaaniiin plaaniiji dutamag dyyrgedeg aimaguud bii. Mynɵɵ yjede, Xiaagtiin, Ƶediin, Kabaanskiin aimaguud poƶoornoor xoƶomdonxoi. Doojemkiiji likvidaacalxiin tylɵɵ temeseliiji, ilangajaa Ulaan-Ydiin, Ƶediin, Kabaanskiin aimaguudai finavnsova tahaguud hulaar jabuulna.

Aƶalşad xadaa gyrenei urihalamƶiiji ƶaxin abalgiiji, xysen tyges debƶelteer ugtadag baina. Sberegaatelьna kaassanuudta vklaad xadagalalga bolbol aƶalşadai duratai xeregiinь bolonxoi. 1937 onoi torşo soo, manai respyyblikiin aƶalşad 13120 miangan tyxerigei vklaad xadagalhan baigaa. Mynɵɵ, 1939 ondo 24133 miangan tyxerigei vklaad xadagalba.

Deere ƶaagdahanai johoor, respyyblikiin 1939 onoi niutagai biydƶeedei doxoodno taliinь urgalta—9,5 proc. bolno. Myn biydƶeedei gargaşanь 10,5 proceenteer urgaxa baina. 1939 onoi biydƶeedei gargaşiinь urgaltiiji 1938 onoixitoi ƶişeelen yƶebel, iime baina:

1938 ondo, aradai aƶaxiida, sociaalьna kylьtyyrne baiguulaltanuudta ba busad biydƶeedne gargaşanuudta 108489 miangan tyxerig gargaşalagdahan aad, 1939 ondo, myn tede gargaşanuudta 119916 miangan şaxuu tyxerig gargaşalagdaƶa, 11427 miangan tyxerigei urgalta bolxo baina. Tereen soohoo, sociaalьna kylьtyyrne gargaşanuud xadaa 1938 onoixihoo 8372 miangan tyxerigɵɵr, kommunaalьna aƶaxiin barilgada 1290 miangan tyxerigɵɵr g. m. urgaxa baina. Aradiiji gegeeryylge ba tedenei elyyriiji saxiigada, aƶalşadai baira baidal—kommunaalьna barilgada gargaşanuud ugaa jixeer urgaxanь—iime jixe, Staalinska anxaral xadaa gansal manai socialiis orondo baidag.

Aƶaxiin oorganuudai, ɵɵhedeinь oboroodno ƶɵɵrinь ƶil jirexe byri urgaƶa baina. Tere xadaa negeer, tedenei oboroodno ƶɵɵridenь nemelte assignovaaniiji xaraalxa uşariiji bagadxana, xojoroor, aƶaxiin oorganuudai rentaabelьnaar xydelmerildeg bolhiijinь gerşelen xaruulna. Aƶaxiin oorganuudai, ɵɵhedeinь oboroodno ƶɵɵride nemeen assignovaalalga xadaa 1938 ondo 1937 onoixihoo 2 daxin, 1939 ondo 1938 onoixihoo myn baha 2 daxin jixe bolxo baina.

Xedii iime gebeşji, niutagai ƶarim aƶaxiin oorganuud—predprijaatinuud yşɵɵl muusa xydelmerilne. Tede ƶarimuud xadaa produukciiji yiledberilen gargaxa plaanaa dyyrgexe, aƶalai bytɵɵsiiji deeşelyylxe, produukciingaa ɵɵreinь cengliji bagadxaxa talaar xangaltagyi pokaƶaatelьnuudtai baixa jym. Exin tyryyn iimenyydei too soo, ƶagahabarilgiin promiişlennostь orono. Tere bolbol vaalova produukca gargalgaaraa 1938 onoi ƶilei plaaniiji 89,3 proc. dyyrgexe ƶuuraa, ƶaarabotna xyleheneigɵɵ foondiiji 110 proc. gargaşalhan baina.

Exe oronoigoo finaansova xyseşadaliiji ulam bexidxexiin tylɵɵ xatuu şangaar temesexe şuxala. Finaansova discipliiniiji bexidxeƶe, ene xeregte sabotaaƶ xegşedtei, mexe goxo gargaxa jabadaltai erid temesexe johotoibdi. Aƶaxiin oorganuudaar yiledberiiin ba tovaaroborodoi plaanuudiiji byrin dyyrgelge xadaa biydƶeedei glaavna doxoodno talanь bolxo oboroodhoo naloog oruulgiiji xangana.

Damdinƶaapov.

XILIIN SAANAHAA TELEGRAAMMANUUD

Ryyzvelьtiin medyylge

Vaşingtoon, ijyyniiin 28. Ƶurnaliistnuudtai xehen beseede soogoo, Ryyzvelьt bolbol prezideentiin, doollarai devalьvaaca gargaxa erxiiji xahahan, amerikaanska senaatiin togtoomƶiiji şangaar kriitikovaalhan baina. Ryyzvelьt medyylxedee, ene togtoomƶo bolbol amerikaanska ekonoomikodo, tiime tula, oronoi oboroonodo haad uşaruulna gehen baina. Praviitelьstvo xadaa doollarai devalьvaaca gargaxiiji xaraalaagyi, gebeşji, busa oronuud bolbol ɵɵhediingɵɵ valiuutiin devalьvaaciiji gargaa haanь, tereeniiji gargaƶa şadaxa erxetei baina.

(TASS).

GOLLAANDSKA GADAADA XEREGYYDEI MINIISTREI MEDYYLGE

Loondon, ijyyniiin 26. (TASS). gollaandska Gadaadiin xeregyydei miniistr Paatiijen bolbol gollaandska Iindiiin dalain ofiiceernyyd xadaa angliiiska ba francuuzska oficeernyydtei, Singapyyrede zybşeldɵɵ xexenь gehen medeeseliiji, ysegelder buruuşaaba. „Neitraliteedei, gollaandska poliitika bolbol, miniistr xelebe, gollaandska Iindideşji adaliaar xamaadana".

XITADDAXI VOJEENNE JABUULGANUUD

Çynciinhee ba Şanxaihaa, TASS-iin korrespondeentnyydei medeesehenei johoor

XOITO XITADTA

Şanьsii ba Xenaanь proviincanuudai xile deerexi japooncuudai dobtolgonь serьjooƶnoor buligdaba. Ijyyniiin 22 to Jyanьsciyji orxihon xitad çaastьnuud bolbol koontrdobtolgodo oroƶo ba goorodoi xaƶuu taladanь baildaaji jabuulhan baina. Jyanьƶiygei tylɵɵ baildaanda japooncuudai 2 mianga ylyytei xynyydenь gemtebe.

Xitaduud bolbol Jyanьsciygei baruun-xoino baihan, Gaoloçƶeeniiji japooncuudhaa seberlebe. Suxarihan japooncuud goorodiiji galdaba.

Ijyyniiin 19-de Beipinei baruun urda tee, partiƶaanguud bolbol japoonsko samoliooduudiiji buugai galaar unagaaba, gurban japooncuudhaa byrildehen komaandanь xosorobo.

URDA XITADTA

Byxeƶyylegdehen, xitad seredyyd bolbol Svatoyhaa Çaoçƶoyde xeden koloonuudaar oşoƶo jabahan japoonsko çaastьnuudta erid soxiltiiji xyrgehen baina. Japooncuud gedergee suxariba. Mynɵɵ, Svatoygei xaƶuugaar baildaan yrgelƶelhɵɵr.

Ijyyniiin 24-de, Fycƶiaanь proviinciin erjiin şadar, japoonsko moriaaguudai otriaad bolbol Fyçƶoygei xoito talada baihan Lianьƶiaanda buuxiiji hedebe. Desaantnь soxigdoo.

Xitaddaxi ƶasaguud bolbol navigaaciin tula baidag, Ciyanьşƶoy ba Sinxya poortnuudiiji xaaba.

CENTRAALЬNA XITADTA

Tusagaar xubilaltanuud ygei.

Socialiis paartiiin xytelberide Francuuzska kompaartiiin CK-gei xariuu

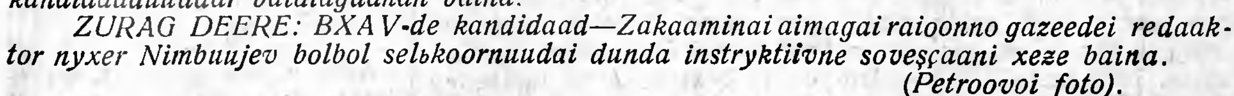
Pariiƶ, ijyyniiin 28. (TASS). „Jymaniite" bolbol, ijyyliiin 14-de demonstraaciiji xamtadaa yngergexiiji duradxahan, socialiis paartiiin xytelberiiin bişegte, francuuzska kommuniis paartiiin CK-gei xariuusaƶa bişeheniiji tolilobo. Iimerxyy duradxal xadaa Pariiƶska raioonoi profsojuuƶuudai negedeleer xegdehen ba kompaarti bolbol zybşɵɵrelgɵɵr xariuusaba geƶe Kompaartiiin CK temdeglehen baina. Tereentei xamta, sociaaliis paartiiin xytelberi xadaa Fraanciin gadaadiin ba dotoodiin poliitikanuudta xamaatai asuudalnuud tuşaa kommuniis ba socialiis paartiiin sugtaa jabuulxa argiiji uridşalan xaraalxa duradxalda, kommuniis ba socialiis paartiiin nacionaalьna zybşɵɵrelgiin komiteediiji ƶarlaxa tuxai duradxalda xariuusaxahaa arsaa geƶe Kompaartiiin CK ƶaahan baina.

Poolьsko xile deere, Germaaniiin vojeenne beledxelgenyyd

Loondon, ijyyniiin 28. (TASS). „Nьjus kroniikl" gaƶeedei medeesehenei johoor, germaanska praviitelьstvo bolbol oiriin haranuudta bolxoo baihan serьjooƶno sobiitinuudta beledxel tuxai gerşelhen xemƶeejabuulganuudiiji yngergene. Vojeenne ƶavooduudai soldaaduudta ba xydelmerişedte, aavgustiin 1 xyrter tabilga ygtebe. Ƶyyn xile deere, urgasiiji tyrgɵɵr xuriaaxiin tula 100 miangahaa ylyytei xydelmerişed elьgeegdebe.

DANCIIGDAXI FAŞIIS ORGANIZAACANUUDAI XYTELBERILEGŞEDEI SOVEŞÇAANI

Pariiƶ, ijyyniiin 26 (TASS). Fyrnьjee aagenstviin medeesehenei johoor, Danciigdaxi ba ƶyyn Pryyssidexi faşiis organiƶaacanuudai xytelberilegşedei niuusa ƶasedaani, Danciigda bolbo. Vojeenne tiipiin nemeecke organiƶaacanuudiiji negedyyldeg „hainduratanai koorpusiiji" bii bolgoxo geƶe şiidxegdebe.

BMASSR-ei 3 raioonno gazeedyyd bolbol Byxesojuuzna xydøø azaxiin viistavkede kandidaaduudaar batalagdahan baina.

ZURAG DEERE: BXAV-de kandidaad—Zakaaminai aimagai raioonno gazeedei redaaktor nyxer Nimbuujev bolbol selьkoornuudai dunda instryktiivne soveşçaani xeze baina.

(Petroovoi foto).

Zagarain kommuniistnuud istoriiçeska togtooliiji bejelyylze baina

Zagarain aimagai kolxoozuudai kommuniistnuud bolbol „kolxoozuudai obşçeestvenne gazariiji yrilgehee xamagaalxa xemzeenyyd tuxai BKP(b)-ein CK-gei ba SSSR-ei SNK-gei istoriiçeska togooliiji bejelyylxiin tyløø aktiivnaar orolsobo.

Noovo-Ilьxiin selьsoveedei, Staalinai neremzete kolxoozoi dergedexi partiina-komsomoolьsko organizaacanuudai suglaan deere, partorganizaacIinь sekretaarь nyxer Zybaakin bolbol kolxoozoi 8 gektaar gazar jedinoliiçniguudta ygehen deereheenь Respyyblikiin Narkomzeemiiji erid kritikovaalba.

Myn Noovo-Ilьxiin selьsoveedei, Kiirovei neremzete kolxoozoi dergedexi partorganizaaca bolbol xydøø azaxiin arteeliiin ustaaviiji boloşogyigøør xazagairuulhan faaktnuudiiji eliryylhen baina. Kolxooznig nyxer Kostraamin bolbol byledøø 4 xydelmerişedtei baibaş, kolxoozdoo xydelmeri xedeggyi, negeş azalta yder oloogyi baina. Kostraamin xadaa liiçne xeregleldee nege moritoi ba usaadьba şadaraigaa gazarhaa gadna, gektaar xaxad gazarta oovoşço tarihan baina. Staaro-Briaanskiin selьsoveedei, Leeninei neremzete kolxoozdo, kolxoozoi aktiivai xabaadalsalgataigaar partiina - kandidaadska gryyppiin neemel suglaan bolbo. Ende 8 kommuniistnuud ba 120 partiina bişenyyd xabaadaba.

— Kolxoozoi obşçeestvenne gazarai dundahaa 40 kolxoozniguudai usaadьba şadarai gazarta, hain şanartai gazar zyhegdeze ygtehen baigaa,—geze partiina-kandidaadtska gryyppiin sekretaarь nyxer Tiyytrin medyylne. Eneeniiji tynijaadcanuud xeregledeg baigaa. Kolxooznig Timofei Paanyşkov bolbol xojor xydelmerilegşe xynyydtei baibaş, byxeli zil soo negeşji azalta yder olodoggyi hen. Paanyşkov bolbol 0,3 gektaar tariaa tarihan ba liiçne xeregleldee moritoi baina.

Paartiin çleende kandidaad nyxer Trofiimov bolbol gurbanzilei torşo soo, gurban azalta yder olohon dyrben zaluu exenernyyd tuxai xelehen baina. Ede exenernyydei bylede yxibyydiiji xaraza baixa argatai xygşeds bii baigaa.

Partiina bişe kolxooznig nyxer Kondraatьjev bolbol 0,80 gektaar usaadьbiin gazar jixetei baina, tiime tula Kolxoozniguudai gurbadaxi sjeezde Buriaad-Mongoloi delegaaduud bolbol usaadьbiin gazarai noormiiji 0,40 gektaar bolgoxiin eriltiiji sjeezdiin xelselgede tabixa johotoi.

D. Erdeneejev.

Paartiin istooriiiji yzegşedei soveşçaani

Hajaxan, Biçyyrei aimagai ceentrte, bolьşeviizmiin istooriiji samostojaatelьna yzeze baigşadai soveşçaani bolhon baina. Soveşçaanida xabaadagşadhaa 10 garan xynyyd vestypaalbad.

Baga-Kynalein xysed bişe dunda hurguuliiin direektor nyxer Solovьjoov bolbol soveşçaanida xabaadagşadta paartiin istooriiji yzeze baihan oopedoo ton todoor xelee. Nyxer Solovьjoov xadaa mynøø yjede BKP(b)-ein istooriiin xuriaangii kyyrsiin" VIII glavaaji yzene" gexetei xamta Leenin-Staalinai tryydyydiiji, şuxala literatuurnuudiiji xeregeldeg baixa jym. Gadna, nyxed Molçaanov, Byrdeelov, Malьkoov ba busad viistypaalhan baina.

Gebeşji, tus soveşçaani deere medegdeheniinь xadaa zarim kommuniistnyyd ba komsomoolьcuud bolbol mynøø xyrter paartiin istoori yzelgiiji yşøø exileedyi, (Kozeevnikova, Noskviitina ba busad) baina.

Soveşçaani xadaa sag yrgelze BKP(b)-ein istooriiji yzegşedte tuhalamza (gryppovoi ba indevidyaalьna konsulьtaaciiji, leekciiji, teoritiiçeske konfereenciiji) yngergeze baixiiji, paartiin aikoomoi agitaaca ba propagaandiin tahagiiji guihan baina.

Jysyypov.

ORGANIZACIOONNO EXILELGE

Muxar-Şiberei aimagai kolxoozniguud ba kolxooznicanuud xadaa „Kolxoozuudai obşçeestvenne gazarnuudiiji yrilgehee xamagaalxa xemzeenyyd tuxai" paartiin Centraalьna Komiteedei ba SSSR-ei Aradai Komissaarnarai Soveedei togtooliiji, ugaa jixe haişaaltaigaar ugtahan baina gebel, 22 kolxoozuudta bolhon kolxoozniguudai xamtiin suglaanuudta 4 miangan kolxoozniguud ba kolxooznicanuud xabaadalsaza, tere asuudaliiji zybşen xelsehen baina.

Tereenhee gadna, brigaadanuud ba zvenoonuud deere BKP(b)-ein CK-gei ba SSSR-ei Sovnarkoomoi togtooliiji oilguulgiin xydelmeri jabuulxiinь tula 1€0 agitaatornuud xydelmerilze baina. Ene şuxaliin şuxala togtooliiji zybşen xelseze, tereniiji xaluunaar demzexe zuuraa, kolxoozniguud xadaa xydøø azaxiin arteeliiin Staalinska ustaaviiji ebdehen ba ene togtooldo esergyy jabadalnuudiiji eliryylen gargahan bainad.

Zişeelxede, Suulgiin somonoi, Moolotovoi neremzete kolxoozoi kolxooznig Deliinov Badma gegşe kolxoozdoo xydelmeri xedeggyi aad, kolxoozoi gazar deere urgahan ybehiiji jamarşji zybşøørelgyigøør, øøriingøø ymsede sabşaza abaad, 1938 ondo 2000 tyxerigei ybehe xudaldahan baina. Baha, Sutain somonoi, Moolotovoi neremzete kolxoozoi kolxoozniguud Cerendorzeejev Nima ba Gomboojev Şoidon gegşed kolxoozoi sabşalanhaa myn le xenheeş zybşøørelgyigøør, ail byriin 1,5 gektaar sabşalangiiji øøhediingøø ymsede sabşaza abhan bainad.

Gadna, kolxoozdo xydelmeri xexe argatai aad, xydelmerildeggyi kolxoozniguudiiji xamtiin suglaanuud deere eliryylhen baina.

Paartiin Centraalьna Komiteedei ba SSSR-ei Sovnarkoomoi togtooliiji zybşen xelseed baixada, kolxoozdoo xydelmeri xedeggyi, ede kolxoozniguud xadaa øøhediigøø ton buruu deere toolozo, yder byxende kolxoozoigoo azaxiida azalladag bolood bainad. Zişeelxede, Zanginai somonoi, „Komsomool" kolxoozdo 1938-39 onuudai niuurta kolxoozdoo xydelmeri xeegyi 12 kolxoozniguud baihan aad, BKP(b)-ein CK-gei ba SSSR-ei Sovnarkoomoi togtooliiji zybşen xelseheneigee xoino, tedenei 10 xyniinь xybelmeride garhan baina. Myn baha Muxar-Şiberei selь[…]dei, „Bolьşeviig" kolx[…] xydelmeri xedeggyi 32 xooznicanuud baihanaa, nerei 22 kolxooznicanu[…] xydelmerildeg boloo.

Gadna, Suulgiin so[…]
Moolotovoi neremzete k[…]
zoi kolxoozniguudai x[…]
suglaan xadaa „... Baga[…]
tai raioonuudhaa, øøringe[…]
xoozoi ylyy gazar deer[…]
xoozniguudai nyyze ji[…]
urinabdi",—geze togtoo[…]

Tereşelen, Xara-Şiberei
soveedei, „Pobediitelь"
„Pyytь Oktiaabrь" kolxo[…]
xadaa baga gazartai raioo[…]
haa 20 byle kolxoozniguu[…]
urixa gehen togtool […]
Muxar-Şiberei selьsov[…]
„Bolьşeviig" kolxooz xad[…]
byle kolxoozniguudiiji ur[…]

Ene meteer, Muxar-Ş[…]
aimagai kolxoozuud xadaa
ti ba praviitelьstviin tog[…]
ton jixe anxaraltaigaar […]
luunaar ugtaza, tereeni[…]
doto deerenь bejelyylx[…]
xamta, yder byxenei, […]
anxaralainь tyløø arad
voozdь aguujixe Staalind[…]
godaarnostь xyrgened,

CERETOOR[…]

Kolxoozniguud ton jixe tuhalamzanuudiiji yzyylbe

Biçyyr. (Telefoonoor abtaba). Biçyyrei aimagai kolxoozniguud bolbol „Kolxoozuudai obşçeestvenne gazariiji yrilgehee xamagaalxa xemzeenyyd tuxai" BKP(b)-ein CK-gei ba SSSR-ei SNK-gei togtooliiji xelseze yzøød ynen sexe kolxoozniguudai xyzyyn deere azahuuxiiji xysedeg xuurmag kolxoozniguudiiji, loodorьnuudiiji ba dezorganizaatornuudiiji eliryylgiin talaar ton jixe tuhalamzanuudiiji partiina organizaacanuudta yzyylbe. Aimagai kolxoozuudta bolhon, kolxoozniguudai xamtiin suglaanuud deere 4977 xynyyd xabaadahan ba terenei 463 xynyydenь yge xelehen baina. Aimagai kolxoozniguud ba kolxooznicanuud bolbol kolxoozai saaşadaa byri byxezelgede, kolxoozniguudai zaziitoçniiiji ulam deeşelyylgede zoriuulagdahan ene istoriiçeska togtooliiji jixeer haişaahan, demzehen, paarti, praviitelьstvodo, liiçne nyxer Staalinda blagodaarnostiiji xyrgene.

Edener xadaa, øøriingøø usaadьbiin gazariiji ondoo kolxoozdo 60 tyxerigøør xudaldahan Aseejev Afanaasi, kolxoozdoo gurban zilei torşo soo jamarşji xydelmeri xedeggyi aad, xojor gektaarhaa ylyy usaadьbiin gazariiji edelze baihan Nepoomniaşçii g. m. xuurmag kolxoozniguudiiji eliryylhen baina. Myn tereşelen, leesoobjeeşçig Tiyyrkin bolbol kolxoozdoo oroidooş xydelmerildeggyi aad, xojor usaadьbiin gazartai baigaa: negenь 3 gektaar—tarilgada, 3 gektaaranь—sabşalanda. Tere xadaa sabşalangaigaa xaxadaaranь xylehelze xuriaalguuldag baigaa.

Usaadьba şadarai gazarnuudiiji xemzelgede ede byxii faaktnuud xaraada abtaza, paarti ba praviitelьstviin istoriiçeska togtooloor zebseglegdehen kolxoozniguud bolbol kolxoozoi gazaredlelgede bolьşeviig zuram baiguulxa, kolxoozoigoo ulam byxezexiin tyløø temesexe baina.

Mynøø, usaadьba şadarai gazariiji xemzelgiin t a l a a r BKP(b)-ein CK-gei ba SSSR-ei SNK-gei instryykciiji kolxoozuudai ba selьsoveedyydei tyryylegşenerte ba komiissanuudai çleengyydte instryktiirovelge dyyrgegdeed baina. Mynøø usaadьba şadarai gazarnuudiiji xemzelgiin gurimiiji xysed medexe, raispolkoomoor organizovaalagdahan komiissanuud xadaa ijyyliiin 1-hee xydelmeriøø exilee.

KAUUROV.

Usaadьba şada[…] gazariiji xemz[…] exilee

Petropaavlovka, ijy[…] (telegraafaar, m[…] sobkoorrhoo abt[…]

Zediin aimagai zarim k[…]
zuudta kolxooznigudai u[…]
ba şadarai uçaastoguudiiji[…]
şelen jedinoliiçniguud b[…]
xoozuudai çleengyyd bişe[…]
niuurnuudai gazarnuudii[…]
zelgiin xydelmerinyyd ex[…]
Mynøøder, RABDAAN[…]
tyryylegşe baihan, Dood[…]
riiin selьsoveedei komiiss[…]
daa Kaarl M'aarksai nere[…]
kolxoozoi 28 kolxoozniguu[…]
usaadьba şadarai uçaast[…]
diiji xemzeze, zaabaritai[…]
zoxilduulan aaktnuudiiji […]
milbo. Myn tereşelen, ÇA[…]
JEVAI, KALANDAŞVIILII[…]
remzete kolxoozuudta usa[…]
şadarai gazarnuudiiji xem[…]
exilee.

C. Zimbee[…]

Specialiistiin zybşel

Kleeşçetei temesexe xemzeejabuulganuud tuxai

Kleeşçetei ba oroohonoi, terenei produuktnuudai ambaarna busad vrediitelьnyydtei temeselge xadaa Staalinska 8 milliaard pyyd tariaaji xuriaalgada ton jixe udxaşanartai baina.

Tiime deerehee, beledxelgiin Narkomaadai byxii sisteemenyyd, Narkomzeem, aimispolkoomuud, kolxoozuud ba selьsoveedyyd bolbol edeentei erid temeseliiji hainaar organizovaalza, oroohonoi ba produuktnuudai vrediitelьnyydiiji ba kleeşçiiji ygei xexe johotoi.

Bidener xadaa 1939 onoi torşo soo byxii sklaaduud ba ambaarnuudiiji kleeşçehee ba ambaarna busad vrediitelьnyydhee seberleze tedeniiji likvidiirovelxe johotoibdi. Eneenei tula bidener xysed ysloovitoi ba bejelyylze şadaxaş bainabdi.

Ene zilei urgasa xuriaatar byxii ambaarnuud ba sklaaduudiiji seberlelgiin talaar xydelmerinyydiiji 2 daxin ba zarim uşarnuudta 2-hoo deeşeş daxin zaabol jabuulxa ba dezinfeekcelxe şuxala baina. Mynøø, xojordoxi dezinfeekciiji ba seberlelgiiji ijyylь hariin xojordoxi xaxadta exilxe ba aavgustiin 10-haa xozom bişe dyyrgexe johotoi. Ede xydelmerinyydiiji, xemzeejabuulganuudiiji bejelyylxetejee xamta, ene le bolzorto, kleeşçeer ba ambaarna busad vrediitelьnyydeer xaldahan pomeşçeeninyydiiji, byxii ambaarnuud ba sklaaduudiiji, malnuudai bairanuudiiji, jyraazna sklaaduudiiji, xuriaalgiin ba tarilgiin xydøø azaxiin maşiinanuudiiji, inventaarьnuudiiji, elde taarnuudiiji ba ilangajaa xuuşarhan tooguudiiji dezinseekcelgede oruulxa johotoi.

Ede kalendaarna bolzornuudai udxaşanaranь jyyb gexede, dulaan sagai jirexetei xamta, kleeşçenyyd ba busad vrediitelьnyyd bolbol ton intensiivneer oloşorozo exildeg baina. tiixedee, seberlegdeegyi ba muuxai baihan gazarnuudta ilangaiaa tyrgøør ydedeg jym. Ene uşarhaanь tedenei ydeze, oloşorozo exilxehee urid likviidiirovelxe xeregtei baidag. Xerbee, ambaarnuud ba sklaaduudiiji tooguudiiji hainaar seberleed, seber bailgaa haa, tereende jamarşji kleeşçe, jamarşji vrediitelьnyyd baixagyi ba oloşorxoş argagyi baixa jym.

Dezinseekciin xojordoxi bolzor (jyyliiin 25-haa, ene onoi aavgustiin 10 xyrter) xadaa ambaarnuud ba sklaaduud dotor, myn tereşelen tedenei poolnuud ba xerelsee doro bii bolhon şoroi, toohonuud g. m ygei xelgelgiiji xangana. Aavgustiin 10 xyrter dezinseekcelegdehen, ede byxii pomeşçeeninyyd, xydøø azaxiin inventaarьnuud xadaa şine urgasiiji tuşaan abalgiin exilter hainaar hebereze xatadag baina.

Dezinseekiin xydelmerinyydiiji namar boltor udaaruulza jaabaşji bolxogyi. Jyyb gexede, kleeşçenyyd xadaa zunai sagta jixeer oloşorozo yrdideg, tiime deereheenь şine, urgasiin oroohiiji tuşaan abalgiin exilter, nege daxin seberlelge ba dezinfeekce xelgeer tedeniiji ygei xexenь berxetei baidag. Xojordoxioor—xerbee namarai xydelmerinyydei exilter, tereniiji udaaruulaahaa kolxoozdo xoxidol yzyylxe jym. Uşaranь, kolxoozniguudiiji tariaa xuriaalgahaanь tahalza, ene xydelmeride tomiloxo uşartai bolxo baina.

Seberlelgiin ba dizenseekcelgiin xydelmerinyydiiji doorodurasagdahanai johoor jabuulxa gebel:

Egeel tyryyşeer, poolnuud, syseeg ba busadiiji zadalaad, tedeniiji şoroi toohonuudhaa mexaniiçeskaar seberlelgiiji zaabol jabuulxa xeregtei. Byxii şoroi boguudiiji dereevniiin gaduur xolo xajaxa gy, ali galdaxa şuxala. Kleeşçiin oloşoroxo istooçnigoi baixagyin tula, usaadьbiin, polivoi staanai territoori deere mexaniiçeske seberlelgiiji myn le jabuulxa.

Xojordoxioor, mexaniiçeske seberlelgiiji xeheneigee hyylde, pomeşçeeniyydiiji izvestkoovokirosiinovo emyylьsiin rastvooroor dizenseekcelxe xeregtei. Eneenei tula, 2 kilograamm busalgagdaagyi izviooskiiji abaza, xereglexe gazartaa busalgadag ba tereendee 5 liitr uha xolidog baina, tureneigee hyyleer, nege liitr kirosiin xolidog ba ene xolisojoo hainaar xudxaxa. Ene rastvooroo xaniin, potolooguudai, stoolbnuud ba busadai byxii zabharnuudiiji budaxa xeregtei. Keystiiçeske soodoor gy, ali Ceelьseer 55 graadushaa dooşo bise temperatuuratai, ynehenei xatuu şçoologoor pooliinь ugaaxa. Pooloinь doroxi gazar deere 1-2 santimeetrei zuzaantaigaar busalgagdahan izviooskiiji taraaza xuşaxa.

Iime le gurimaar kolxoozoi byxii teermenyyd seberlegdehen ba dezinseekcelegdehen baixa johotoi. Tereenhee gadna, kolxoozoi teermenyyd xadaa BMASSR-ei Sovnarkoomoor batalagdahan, 1938 onoi avgustiin 17-noi instryykciin johoor, seberlegdexe ba dezinseekcelegdexe uşartai.

Gurbadaxiaar, MTS-uudai ba aimaguudai gazartariaalangai tahaguudai agronoomuud, kontrolьno—yrehenei laboritoorinuudai xydelmerilegşed bolbol mynøø xadagalagdaza baihan byxii oroohiiji ba terenei produuktnuudiiji şalgaza yzexe johotoi.

Xadagalagdaza baihan byxii oroohonuudiiji tariaa seberlelgiin maşiinanuudaar seberlexe ba tereşelen syşiilkenyyd deere taraaza naranda xataalgiiji maassovaar organiz vaalxa.

Ozimoi roozoi yrehiiji xadagalgada tusagaar anxaralaa tabixa şuxala. Ozimoi rooziiji kontroolьno—yrehenei laboritoorido zaabol şalguulxa ba tarilgada xereglegdeze bolxo gehen ynemşelgiiji abah naigaa hyylde, AB preparaadaar gy, ali naftaliinaar ugaalgiiji jabuulxa. Ede byxii xemzeejabuulganuudiiji zaabol agronoomoi xytelberi doro jabuulxa xeregtei.

Dyrbedexieer, xuuşarahan tooguud bolbol kleeşçiin oloşoroxo istooçniguudanь bolzo ygedeg baina. Tiime deerehee, eneeniiji seberlelge ba dizenseekcelgede şuxala anxaralaa tabixa xeregtei. Tooguudiiji zernoxraniilişçi şingieer le, seber bailgaxa şuxala. Eneenei tula zernoxraniilişçiiiji seberlelgiin talaar togloogdohon bolzoroi torşo soo, tooguudiiji holoomiin, miakiiniin ba bişe bişenyydei yleedehenyydhee narin niagtaar seberlexe ba tere yldeedehenyydiiji tooghoon 150 meetr xolo gazarta abaaşaza goldaxa. Tooguudai uçaastogdaxi gazarnuudiiji yrmehe ba e'deb burtag ybehenyydhee seberlexe ba tereen deeree holoomiiji nimegeneer delgeeze, xojor daxin galdaxa johotoi.

Kleeşçeer xaldahan holoomiin xuuşan yldeedehenyyd, miakiinenyydiiji ygei xexe. Azaxiida xereglegdexe holoomonuudiiji tooghoon 300-400 meetr xolo zøøze, hainaar hyrilexe, ba hyyleerenь terenee xaşaalxa, xaşaalagdahan hyrijøø toiruulaad, gazariijinь xaalxa.

Ede byxii xemzeejabuulganuudiiji sag soonь hain şanartaigaar dyyrgelge xadaa kleeşçiiji ba ambaarna busad vrediitelьnyydiiji byrin likvidaacalgiiji xangana.

BKP(b)-ein ÇK ba SSSR-ei SNK bolbol 1939 onoi main 28-noi togtool soogoo erixenь xadaa: „...Oroohiiji xadagalxa gazarnuudai remoontiiji, tereende dezenfeekciiji xexe ba şine sklaadai barilganuudiiji, barilgiin kalendaarna bolzornuudiiji raioonuud byxen tuşaa togtooxo, eneentejee xamta ede xydelmerinyyd tuşaa zoxioogdohon plaanai dyyrgelgiin jabasada sag yrgelziin kontroolь xangaxa", Ene togtooloi yndehøør, ede xydelmerinyydiiji darii sagaa exilxe şuxala. Kolxoozno brigaadanuud bolbol ambaarnuud, sklaaduud ba busadiiji seberlelgiin ba dezinfeekcelgiin talaar xydelmerinyydiiji sa[…]
zortonь, erxim şanartaiga[…]
buulxa ujalgatai.

AZO-goi ba MTS-uuda[…]
ronoomuud bolbol klee[…]
temeselgiin talaar xyde[…]
nyydei jabasiiji sag y[…]
kontroliirovelze baixa ba[…]
xydelmerinyydei hain şa[…]
gaar dyyrgeltiiji xangaxa[…]
hotoi.

Dezinfeekciilegdehen ba[…]
berlegdehen byxii objeek[…]
tuşaa tuşaaza abalgiin aak[…]
diiji tabixa ba muugaar x[…]
heniinь daxin seberlyylxe[…]
dezinfeekcelyylxe.

AZO ba MTS-uud b[…]
kolxoozuudiiji ximikaatn[…]
bişe bişe mat riaalnuudaa[…]
haidalgyi xangaza baixa […]
gatai.

„Narkomzaagai oorga[…]
xadaa beledxegdehen t[…]
byyntnyydte xadagaldag p[…]
tikiijinь prestyypne xereg […]
geze toolood, ogtolon b[…]
şaaxa ba beledxelgiin şine […]
paan iin yjede imagta le […]
nuudta, SSSR-ei praviitel[…]
haa tusagaar zybşøørelgy[…]
tariaaji byyntnyydte xada[…]
jabadaliiji gargahanda z[…]
niuurnuud xadaa zakoonii[…]
zagairuulagşadta toolog[…]
ygoloovno xaruusalgada x[…]
duulagdaxa,"—geze BKP(b[…]
CK ba SSSR-ei SNK togt[…]

Staalinska Gurbadugaar T[…]
zilei xojordoxi zilei—1939[…]
urgasiin tariaa xadaa ton[…]
reer tuşaagdaxa ba seber[…]
barnuudta ba sklaadu[…]
xadagalagdaxa johotoi.

BARDAAMOV—BMASS[…]

Narkomzeemei agronoo[…]

Propagandiist ba agitaatorta tuhalamza

Socialiizmiin yjede obşçeestvenne ba liiçne intereesyydiiji zoxilduulalga

I

„Kolxoozuudai obşçeestvenne gazarnuudiiji yrilgehee xamagaalxa xemzeenyyd tuxai“, BKP(b)-ein CK-gei ba SSSR-ei Sovnarkoomoi togtool—kolxoozno tariaaşadai azabaidaldanь ugaajixe sobiiti myn.

Ene togtool bolbol kolxoozno stroiji şaaşadanь bexizyylxe temesel tuxai paartiiin XVIII sjeezdiin istoriiçeska togtoomzonuudiiji konkretiziirovelene ba xygzyylne.

Tere xadaa marksiis-leeninske, nauuçna uridşalan xaralgiin erxim zişee myn. Marksiizm-leeniniizmiin xysenь jyyb gebel, tere xadaa manai paartiiji, obşçeestvenne xygzeltiin zakoonuudai znaaniaar zebsegzyylne. Paarti bolbol marksiis-leeninske teoorido tyşegleze, xemzee jabuulga byxenөө, togtoomzo byxenөө nauuçnaar yndehelene.

Leenin ba Staalin bolbol socialiizmiiji baiguulga xadaa xarşa daisan klaassuud, xysenyyd, tradiicanuudtai temeselde le xygzeze şadaxa geeşe geze negetebişe zaadag baina. Zyrildөөnyydei bii bololgo ba tedeneriiji dabalga xadaa jamarş xygzeltiin, terenei toodo, socialiizmiin xygzeltiinşji zakoon myn.

Socialiis baiguulaltada xydelmerişeoiiji ba tariaaşadiiji şadamaraar organizovaalxiin tula, huuridaal debxereze baixagyin, sobiitinuudai hyyldenь şiregdexegyin ba socialiizmiin xeregiiji gentiin uşarnuudta dairuulxagyin tula, gansal mynөө momeentde şuxala jyymiiji xexe bişe, xarin sobiitinuudai jabasiiji uridşalan xaraxa xeregtei,—nyxer Staalin hurgana—sobiitinuud bolbol jireedyi sagta ali teeşee ba xaişan-geed xygzexe baixiijinь medeze şadaxa xeregtei.

Kolxoozuudta tariaaşadai şilzen orolgonь, myn tereşelen, kolxoozuudai saaşadaa xygzeltenь, zyrildөөte proceess myn. Zyrildөөn bolbol tariaaşadai azaxiinь xeden veegyydte jedinoliiçno, çaastnoymsiin, zizetovaarna baihan deereheenь garna. Yiledberiiin zebsegyydiiji edelegşe ba tovaaryiledberilegşe baihanaaraa, tariaaşa bolbol gansal өөrlingөө **liiçne** azaxiida, өөrlingөө **liiçne** xubida, өөrlingөө **liiçne** enxe hain baidalda zainteresoovanno baigaa.

Byrzyaazna oobşcestviin byxii baigaulalta xadaa liiçne xyngen olzo, çaastna ymse deere togton baina. Ene bolbol byxii byrzyaazna oobşçestvodo xabaatai, ene ermelzelge xadaa jedinoliiçno tariaaşadtaşji xabaatai baigaa.

Socialiis oobşçestviin yndehe huurinь xadaa yiledberiiin zebsegyydte obşçeestvenne ymse myn. Xerbee byrzyaazna oobşçestvodo çaastna ymse bolbol ami bejinь ba yxeleinь asuudal myn haanь, socialiizmiin sydьbaanuud bolbol obşçeestvenne ymsiin baihanaaranь ba byxezehөөrenь şiidxegdene.

II

Kommuniizmiin yndehe tabigşad—Maarks ba Eengelьs bolbol tariaaşadai azaxiiji obşçeestvenne, socialiis azaxiida oruulxa şuxala geze uridşalan xarahan baigaa. Zygөөr, tedener xadaa ene asuudaliiji konkreetneer şiidxexiin tula istoriiçeska şuxala materiaalgyi baihaniinь jesteestvenne geeşe.

Maarks ba Eengelьsei zaabarinuudta ba Soveed zasagai tyryyşiin zilnyydei oopedto yndeheleze, Leenin bolbol tariaaşadai azaxiiji socialiis azaxiida oruulxa aguujixe plaaniiji baiguulhan jym.

Tariaaşadiiji kollektivizaacada beledxexiin tula, eneenei tulada şuxala materiaalьna predposiilkanuudiiji baiguulxiin tula xede xeden zilnyydte xatuu şangaar, oroldostoigoor xydelmerilxiiji erigdehen baigaa. 1929 ondo—aguujixe xubilaltiin zilde tariaaşad xadaa xeden maassaaraa kolxoozuudta şilzen orodog boloo hen. Bidener xadaa angi bolxo kulaaçestviiji likvidaacalgada şilzen orohon baigaabdi.

„Ene bolbol ton gynzegii revoliycioonno perevorood, өөrlingөө xoişolonguudai talaar 1917 onoi oktiaabrьda bolhon revoliycioonno perevoroodtoi adli udxatai, oobşçestviin xuuşan şanarta baidalhaa şine şanarta baidalda hyren orolgo baihan jym“. („BKP(b)-ein istooriiin xuriaangii kyyrs“, xuudahan 291).

Ene aguujixe istoriiçeska ilalta bolbol nyxer Staalinai geniaalьna xytelberi doro daişalan abtahan baina.

Nyxer Staalin bolbol jyrenxiidөө socialiizm tuxai, tusxailbal, xydөө azaxiida socialiizmiin ilaita tuxai, marksiizmleniniizm hurgaaliiji byxii talaaranь xygzyylee. Nyxer Staalin xadaa yrgelziin kollektivizaaca ba angi bolxo kulaaçestviiji likvidaacalxa tuxai hurgaaliiji baiguulaa. Marksiis-leeninske teooriiiji uragşanь debzyylze, Staalin bolbol socialiizmiin ylemze hainiijinь xangaxa, terenei torzestvooji ba tiixetei xamta, tariaaşanai liiçne intereesyydiiji xangaxa, xydөө azaxiida obşçeestvenne ymsiin tiime foormo tuxai asuudalai geniaalьna şiidxeberiiji ygөө.

Ene xadaa socialiizmda, tariaaşadai şilzen oroxo ba kolxoozniguudiiji kollektivlizmiin dyyxeer xymyyzyylxe glaavna, şiidxexii ysloovi myn bolxo, azaxiin arteelьne, kolxoozno foormo tuxai hurgaalda өөrlingөө todorxoiloliiji oloo. „...Xydөө azaxiin arteelь xadaa mynөө yjede, kolxoozno xydelөөnei glaavna foormonь myn... Mynөө, bidener bolbol kommuunada bişe, kolxoozno baiguulaltiin glaavna foormo bolxo xydөө azaxiin arteelьde kyyrs barixa johotoibdi...“ (I.Staalin, „Leniniizmiin asuudalnuud“, xuudahan 333).

Kolxooz bolbol azaxiin **socialiis foormo** myn. Eneenhee jyyn xaragdanab gebel, kolxoozuudiiji zybөөr, bolьşeviig xytelberiөөr haa, tedenerei xydelmeriiin socialiis **udxanь** xangagdana. Kolxoozuudiiji zybөөr xytelberilөө haa—tedenerte, azalai zyb organizaacalgiiji ba azalai zyb tyleberiiiji xangaa haa—xydөө azaxiin arteelь bolbol tariaaşad-kolxoozniguudai obşçeestvenne ba liiçne intereesyydiiji ilangajaa zybөөr zoxilduulna.

Kolxoozno azaxiin ylemze hainiinь jyyb gebel, tere xadaa: a) tomo azaxii myn, tomo azaxii bolbol ylemze rentaabelьna, ylemze aşag tuhatai geeşe; b) xydөө azaxiin ylemze tyryy teexnikeer zebseglegdehen, mexaniziirovenne azaxii myn; c) ylemze organizoovanno azaxii myn, nerelen xelebel, xynei azaliiji zybөөr ba racioonaalьnaar xeregleze, ylemze sesen mergeneer jabuulagdadag geeşe; ç) socialiis azaxii myn, jyyb gexede, yiledberiiin gol zebsegyydenь ba zөөrinyydenь xamtaruulagdanxai.

Zygөөr, tyryyşiin yjede, kolxoozno azaxii xadaa kolxoozniguudai azahuudalainь liiçne byxii eriltenyydiiji xangaza yşөөl şadaxagyi baihan deereheenь, paarti da praviitelьstvo bolbol kolxoozniguoi liiçne, podsoobno, ysaadьba şadarxi azaxiijinь zarim xemzeegeerenь yleexe şuxala geze toolono.

„...Mynөө yjiin ysloovinuudta, arteelь bolbol,—paartiiin XVIII sjeezd deere nyxer Staalin xelce hen, kolxoozno xydelөөnei zyb, gansa le foormo myn. Enenşji xysed oilgogdono daa: a) arteelь xadaa kolxoozniguudai liiçne, azahuudalainь intereesyydiiji tedenerei obşçeestvenne intereesyydtei zybөөr zoxilduuldag; b) arteelь xadaa tereegeeree, ysgelderei jedinoliiçniguudiiji kollektivlizmiin dyyxeer xymyyzyylgiiji xyngedxeze liiçne, azahuudalai intereesyydiiji — obşçeestvenne intereesyydte zoxidoor taaruuldag“. (Tende, xuudahan 581).

Paarti bolbol kolxoozno baiguulaltiiji xytelberilxedөө kolxoozno tyryyşiin eelzeenelgee xaixaramziiji obşçeestvenne yiledberide xododoo tabidag ba tiixetei xamta, kolxoozniguudai liiçne eriltenyydiiji ylemze xysedөөr xangaxiin zorilgoor, kolxoozniguoi podsoobno, liiçne, usaadьba şadarai azaxiiji zarim xemzeegeerenь bailgaxa gehen poliitikiiji jabuulaa hen.

Soveed praviitelьstvo xadaa kolxoozniguudta liiçne xereglelgedee ynieed, xonid, gaxainuudiiji abalgadanь ugaa jixe tuhalamza xyrgөө. Eneenei rezyльtaaduudanь: ynieegyi jabadal likvidiirovelegdee.

Urdanь xoohoor azahuuhan, 20-30 millioon ygeiteeşyyd bolbol kolxoozuudta orozo, kollektivizaaciin tyryyşiin zilnyydte, xysed xangagdahan xynyyd bolhon baina.

Obşçeestvenne azaxii bolbol kolxoozdo glaavnanь, şiidxegşenь myn. Iimehee, kolxoozniguoi enxe haixan baidalainь yndehe huuri xadaa liiçne, podsoobno, usaadьba şadarxi azaxiida bişe xarin, obşçeestvenne kolxoozno bajaligai urgaltada baina.

Ooblastь byxende xeden zuugaad kolxoozuud bii, ede kolxoozuuddta, olomiangan kolxoozniguud bolbol obşçeestvenne azaxiida zybөөr organizovaalagdahan, ynen sexe ba hain xydelmeriiin aşaar zaziitoçno boloo.

III

Partiiina ba soveed oorganuudai oloxon xytelberilegşed bolbol kolxoozoi enxe haixan baidal ba kolxoozniguudai zaziitoçno azabaidal teeşe debzexe tylxiyyr xadaa kolxoozniguudai obşçeestvenne ba liiçne intereesyydiiji zybөөr zoxilduulalgada, liiçne intereesyydiiji obşçeestvenne intereesyydte **taaralduulalgada**, kolxoozoi bolьşeviig organizoovannostьdo, azaliiji zybөөr organizaacalgada ba eldeb yravniilovkiiji usadxalgada baina geze oilgoogyi gy, ali martazarxioo.

Eneenei orondo, zarim xytelberilegşed bolbol sobiitinuudai hyylde şiregdeze, kolxoozno ustaavhaa, kolxoozno baiguulaltada paartiiin liinihee suxariza, opportuniis zamda oroo.

„Kolxoozuudai obşçeestvenne gazarnuudiiji yrilgehөө xamagaalxa xemzeenyyd tuxai“, BKP(b)-ein CK-gei ba SSSR-ei Sovnarkoomoi togtool bolbol kolxoozuudta byrzyaazna tendeencenyydiiji, kolxoozno ustaavai serьjoozno xazagairuulganuudiiji, leeninske-staalinska partida le taatai principiaalьnostьtaigaar ba gynzegiigөөr elirxeelne, kolxoozuudai obşçeestvenne gazarnuudiiji usaadьba şadarxi azaxiinuudai tuhada yrine ba kolxooziiji liiçne, spekyliatiivna zorilgoor xeregledeg, nileed olon tooto xuurmag kolxoozniguud bii geze zaana.

Usaadьba şadarxi gazarnuud tuxai, ustavnoi polozeeninyydiiji xazagairuulhanhaa kolxoozuudai obşçeestvenne gazarnuudiiji yrihen ba xulagailahan kolxoozniguudai liiçne azaxiijinь jixedxehenhee kolxoozuudai gazartariaalangainь azaxiida zuramgyi ba busaidagdahan deereheenь, usaadьba şadarxi azaxii bolbol zarimdaa podsoobno azaxii baihan xaraakteraa geeze, kolxoozniguoi doxoodoinь gol istooçnig bolşono geze BKP(b)-ein CK-gei ba SSSR-ei Sovnarkoomoi togtool soo xelegdene.

Өөhediingөө spekyliaantska maxinaacanuudiiji daldalaxiinь tula, kolxooz xadaa tedenerte gansa le taatai xalxabşa bolozo ygedeg, tiime xuurmag kolxoozniguud bolbol kolxoozoi ygedeg lьgooduudiiji ba ylemze hainiijinь xereglexiin tula, kolxooznig bolozo xaragdaxiin le tula kolxoozdo baidagiijinь xelexe xereg bii aal; ynen sexe kolxoozniguoi xyzyyn deere huudag, tiime „kolxoozniguud“—darmojeedyyd bolbol kolxoozno baiguulaltiin byxii xeregte, kolxoozniguudai byxii maassada xoro xyrgene, uşaranь, kolxoozniguudai ton olonxi gol maassanь ynen sexeer ba hain sedьxeleeree xydelmerirene.

Liiçne azaxiiji jixedxelge xadaa obşçeestvenne azaxiin intereesyydiiji muudxadag tuxainь iime zişee xaruulja. Miçyyrinei neremzete kolxooz (Tataarska ASSR-ei, Teньkoovski raioon) xadaa 1938 oniiji xangaltagyi itoogtoigoor dyyrgee: gyrende tariaatuşaalgiinь plaan dyyrgegdeegyi, gyrenei straxovaaniiin ba podoxoodno naloogoi talaar myngen tyleberinyydenь tereşelen oruulagdaagyi. Kolxoozniguudanь azalta ydertөө —100 graamm xyrter tariaa ba 37,8 mynge myngөөrenь abaa. Eneenei yndehenyydenь xaanab? Ede yndehenyyd xadaa azalai disciplinin huladahanda, ene arteeliiin oloxon çleengyydei çaastna azaxiigaa jixedxelgede baina. 1938 onoi torşo soo, 14 kolxoozniçanuudanь negeşji azaltayderiiji azallaagyi, kolxoozoi 16 çleengyydenь 1-hee 50 xyrter azaltaydernyydiiji azallaa. Ene raioondo usaadьba şadarai uçaastoguudainь maksimaalьna xemzee 0,6 gektaaraar togtoogdohon baixadanь, kolxooznig Grigoori Miroonov xadaa 1,02 gektaar usaadьbatai, tere toodonь —0,8 gektaar saadtai baina. Zarim kolxoozniguudanь xojor—gurban gazarnuudta usaadьba şadarxi uçaastoguudtai baina.

Iime ysloovinuudta, xynyyd bolbol өөhediingөө byxii xysenyydiiji, tovaarna azaxii, xyngenөөr mylz lgiin baspekyliaaciin istooçnig geze xaradag, liiçne azaxiidaa zoriuuldag baigaa.

Ene kolxoozdo, obşçeestvenne yiledberide ynen sexeer xydelmeriledeg hain kolxoozniguud ysөөn bişe bii. 25 kolxoozniguudanь—300-haa 400 xyrter azaltaydernyydiiji, 29 kolxoozniguudanь — 400-haa deeşe azaltaydernyydiiji azallaa. Paarti ba praviitelьstviin xemzeejabuulganuud xadaa eldeb darmojeedyyd, spekyliaantnuud, xobdoguud, kolxoozno yiledberiiin dezorganizaatornuudta esergyy, obşçeestvenne azaxiin intereesyydei tylөө temeseldenь ynen sexe kolxoozniguudta tuhalana.

Kapitaliizmiin ylegdelnyydei xysenь kolxoozniguudai soznaanida yşөөl nileed jixe baina: kolxoozdo orood, tariaaşa xadaa өөrlingөө soznaaniiin talaar socialiist yşөөl boloogyi. Poliitiko-xymyyzyylgiin ugaa jixe ba xatuu şanga xydelmeri şuxala geeşe. Tiibeş, oloxon xytelberilegşed xadaa kommuniis xymyyzyylge tuxai martazarxioo, kolxoozuudta liiçne ba obşçeestvenne intereesyydiiji zybөөr zoxilduulxa tuxai nyxer Staalinai zaabarinuudiiji martazarxioo, obşçeestvenne intereesyydhee suxariza, obşçeestvenne intereesyydte xoxidol bolgon liiçne intereesyydei yrgedxelgiiji urmaşuulhan baina.

Gansa le xaixaramzata, marksiis xandalga bolbol urgşaa amzaltataigaar debzexiin tula tedeneriiji dabaxa şuxala, kolxoozno baiguulaltiin jabasada bii boldog zyrildөөnyydiiji zybөөr xaraxa arga olgono. Zyrildөөnyyd xadaa uragşaa jamarşji debzeltiin istooçnig myn geze marksiis-leeninske teoori hurgana. Zorilgo jyyb gebel, bii bolzo baigaa zyrildөөnyydiiji sagsoonь medereze şadaxa, tedeneriiji dabaxa ba tereegeeree, tabigdahan zorilgo teeşee amzaltataigaar debzen oşoxo. „...Doodo şatahaan deede şatadaa xyrter jabaxa xygzeltiin proceess xadaa yzegdelnyydiiji nege zigde taaruuxanaar delgeryylen jabuulxa johoor bişe, xarin predmeedyydte, yzegdelnyydte xabaadangyi baigaa zyrildөөnyydiiji uudalan gargaxa johoor, ede zyrildөөnyydei huuri deere jabaza baigaa protivopoloozno tendeencenyydei „temeseleer“ yngergexe johoor jabadag geze dialektiiçeske meetod toolodog baina“ „(BKP(b)-ein istooriiin xuriaangii kyyrs“, xuudahan 142).

Kolxoozuuddaxi zyrildөөnyyd xadaa obşçeestvenne interees ba liiçne interees xojoroi xoorondoxi zyrildөөnyyd myn

Nyxer Staalin bolbol ede zyrildөөnyydii xaraxiiji ba tedeneriiji, kommuniis paartiiin ba soveed gyrenei aktiivna jabuulgaar usadxaxiiji hurgana.

IV

Socialistiiçeske stroin ysloovinuudta, liiçne interees ba obşçeestvenne interees xojoroi xoorondonь dabagdaşagyi zyrildөөnyyd ygei.

„Indiviidyym ba kollektiivei xoorondo, zarim liiçnostiinь intereesyyd ba kollektiivei intereesyydei xoorondonь, ebseşegyi kontraast baidaggyi, baixaşji johogyi. Tere baixa johogyi, jyyb gebel, kollektiviizm, socialiizm xadaa individyaalьna intereesyydiiji arsana bişe, xarin individyaalьna intereesyydiiji kollektiivei intereesyydtei zoxilduulan xamtaruulna. Socialiizm bolbol individyaalьna intereesyydhee zailaza şadaxagyi. Ede liiçne intereesyydte ylemze xysed xangaltiiji gansal socialiis oobşçestvo ygeze şadaxa baina. Tereenhee ylyygeer,—socialiis oobşçestvo bolbol liiçnostiin intereesyydiiji xamagaalxa togtuurita garaanti myn bolno. Ene johoor, „individyaliizm“ ba socialiizmiin xoorondo ebseşegyi kontraast ygei baina“. (**I. Staalin** „Leniniizmiin asuudalnuud“, xuudahan 602).

Socialiizm—ede intereesyyd ylemze xysedөөr ba posleedovatelьneer zoxildodog, tiime obşçeestvenne stroi myn. Obşçestvenne bajaligai urgaltiin yndehe huuri deere, socialiizm bolbol liiçne intereesyydei byxii talahaa xangaltiiji, liiçnostiiin byxii talahaa kylьtyyrne xygzeltiiji xangana.

Socialiizm bolbol obşçeestvenne ba liiçne intereesyydei zoxildolgiiji ba liiçne intereesyydei xereglelgiiji jyygeer xanganab gebel, niitiin enxe haixan baidalda, byxii obşçestviin intereesyydte xen azallanab tere byxeniiji, azalainь tylөө gansal zyb johoor şagnadag baina. Xyn byxenhөө terenei şadalainь zergeer, xyn byxende terenei azalainь zergeer geze—socialiizmiin priincip manaida xysed bejelyylegdee.

SSSR-te eksploataatorska anginuud ygeixegdee, eksploataacaşji ygeixegdee. Tiime bolxolo roo, manaida, busad xynyydei azaliiji eksploatiirovalaza xenşji şadaxagyi baina. Azalşadaar jyyn baiguulagdanab, tede xadaa niitee aşag tuhada bygedөөrөө oşono, azalşadta өөhedtenь bygedeeree oşono.

Iimehee, faabrikada, zavoodta yçrezdeenide, kolxoozdo ynen sexeer ba hain sedьxeleeree azallaxa byrimnai, manai oobşçestvo xadaa ulam byri bajan bolxo, xyn byxen xadaa өөrlingөө liiçne eriltenyydiiji xangaxiin tula argabaidalaar ulam byri jixe bolxo geze xydelmerişe, slyyzaşçe ba kolxooznig byxen oilgoxo johotoi.

Socialiizmiin yjede xyn byxen xadaa oobşçestvodo ygehen zergeereel abna, nerelen xelebel azalaigaa toogoinь ba şanarainь talaar abxa gehen xyn byxenei adli erxe bejelyylegdeze baina. Xarin egeel ene bolbol endividyaalьna eriltenyydiiji xaraadaa abxa ba xangaxa, hain xydelmerilegşediiji temdeglexe ba tedenerhee, muu, өөdegyi xydelmerilegşediiji ilgaxa arga baidaliiji ygene.

Nyxer Staalinai xeleheniinь: „Tiime socialiizmiiji, terenei yjede byxii xynyyd xadaa nege adli tyleberi, adli xemzeegei miaxa, adli xemzeegei tariaa abxa, nege adli kostiuumuudiiji ymedxe, nege adli produuktnuudiiji tegşe xemzeegeer abxa—tiime socialiizmiiji marksiizm medenegyi. Marksiizm bolbol nege le jyymiiji: anginuudai esesle ygeixegdeegyi sagtanь, azal xadaa amidaraxiin tula zebseg baihanaa, azabaidalai tyryyşiin xereglelgenь, oobşçestvodoo hain duranai azalanь boloogyi sagtanь, xynyyd xadaa xydelmeriiingөө tylөө azalaigaa zergeer tylegdexe geze xelene. „Xyn byxenhөө terenei şadalainь zergeer, xyn byxende terenei azalainь zergeer“,—socialiizmiin, tailbarilan xelebel kommuniizmiin tyryyşiin staadiiin, kommuniis oobşçestviin tyryyşiin staadiiin marksiis foormula iime baina“ (I. STAALIN. „Nemeecke pisaatelь Emiilь Liydviigtei beseede“. Partizdaat, 1937 on, xuudahan 35-36).

Socialiizmiin saaşadaa xygzelte xadaa liiçne eriltenyydiiji xysedөөr ba byxii talaaranь xangaxiin tula jixe argabaidaliiji baiguulna. SSSR-te, kommuniizmda şatadamzaza şilzen orolgo exilee. Kommuniizmiin yjede obşçeestvenne bajaliguud jixe elbeg bolxo, bajaliguudanь byrin tygesөөr xereglegdexe, „xyn byxenhөө terenei şadalainь zergeer, xyn byxende terenei xereglelgiinь zergeer“ gehen priincip xadaa gospoodtsvovalagşa priincip bolxo.

V

Kolxoozno baiguulaltiin marksiis—leeninske priincpyydiiji xazagairuulganuud bolbol teoretiişeske zurnaalnuudai xuudahanuudtaşji **y**zegdehen baina. liiçne ba obşçeestvenne azaxiin xarilsan tuhalalsalganuudai cocialьna-ekonomiiçeska serьjoozno anaaliz xexiin orondo, kolxoozuudai obşçeestvenne intereesyydiiji xoxiduulgada bolьşeviig johoor ebseşegyi jabadal gargaxiin orondo, teoritiişeske xydelmerinyydei zarim aavtornuud xadaa liiçne, podsoobno azaxiiin urgaltiiji xaruulhan siifre byxenhөө jixete bajarlaza, xobdog, spekyliatiivna elemeentnyydeer ba butasoxigdohon kylaaşestviin ylegdelnyydeer kolxoozuudta oruulagdadag, xarşa byrzyaazna tendeensenyydiiji tonşji xereglegdeggyi baina.

Tiin „Socialiis xydөө azaxii“ geze zurnaalai, yngeregşe zileinь 1-dexi noomerto „Kybaaniin kolxoozuudta zaziitoçnostiiin urgalta“ geze G. Gurbateenkiin statьjaa soonь, kolxoozno azaxiin urgalta xadaa liiçne, podsoobno azaxiin urgaltada xyrgene gehen teoori xygzyylegdene. „Kolxoozno azaxiin urgaltiin yndehe huuri deere, kolxoozniguoi podsoobno azaxiinşji, tusxailabal, liiçne xereglelgiin malazalanь zil byri dyxezene“ (93-dexi xuudahan). Statьjaagai aavtor bolbol „kolxooznig xadaa malazalai ba ogoroodniçestviin jixenxi xubiijinь podsoobno azaxiihaa abna“(92-dexi xuudahan) geze epilçeskeer xaşxarana. Eneenhee jyyn garanab geze negeşji yge xelenegyi.

Ene le zurnaalai, yngeregşe zileinь 6-daxi noomerto, „Şevçeenkiin neremzete kolxooz geze statьjaa soogoo, V. Şiiman bolbol 1935 onhoo 1937 xyrter ene kolxoozoi malazalainь feermede ynieedeinь too 25-haa 34 xyrter urgahiijinь gerşelehen olon ciifernyydiiji xaruulna. Tiin xojorzilei torşo soo 9 ynieed nemehen bolno. Xarin, ene le yjede, kolxoozniguudai liiçne azaxiidaxi ynieedeinь too 71 ynieed nemehen baina. Ene xadaa jyynde xyrgexiijinь interisovaalangyigөөr, aavtor bolbol „kolxoozniguudai liiçne kereglelgede baigaa malazal xadaa zilhee zilde xygzeze baina“ geze miil konstatiirovalna.

Tus zurnaalai, ene zilei apreelьde garhan ,4-dexi noomerto (BKP(b)-ein XVIII sjeezdiin hyyleer hara bolzo, apreeiiin 19 de xeblelde ygtehen baihan.) „Kolxoozuudai xydelmerişe xysiiji xereglelgede rezeervnyyd...“ gehen, V. Şneersonei statьjaa xeblegdee. Saraatovska ooblastьdo kolxoozniguudai 31,3 proceentnь zildee zuunhaa dooşo azaltaydernyydiiji azallaa geze ende xelegdene. Aavtor bolbol kolxoozuudta xydelmerişe xysiiji hulaar xereglelgiin şaltagaanuudiiji bederze exilne. teed, tyryyşiin eelzeende, „olonxi uşarnuudta, kolxoozuudai pravleeninyyd xadaa kolxoozuudai liiçne podsoobno azaxiida xaixaramzaa tabinagyi, өөhediingөө ysaadьba şadarxi uçaastoguudiiji eldelgedenь tedenerte tuha xyrgenegyi“ geze zaana (xuudahaa 81).

Zygөөr saaşadaa, aavtor bolbol discipliiniiji xazagaruulganuud tuxai, liiçne intereesyydiiji obşçeestvenne intereesyydhee deeşeenь tabidag xynyyd tuxai—busadşaltagaan tuxaişji xelene. Gebeş, xerbee nyxer Şneerson bolbol obşçeestvenne azaxiin xygzelte tuxai ynexөөr anxaradag haa xydөө azaxiin arteeliiin ustaaviiji xazagairuulganuudai elitetodorxoilogdood baixa yjede, 1939 ondo tere xadaa kolxoozuud bolbol kolxoozniguudai liiçne, podsoobno azaxiinuud tuxai muugaar anxarana geze zaaxa ba egeel tyryyşeer, eneende, kolxoozuudta xydelmerişe xysiiji hulaar xereglelgiin şaltagaaniiji bederexe aal! Xereg deeree egeel hөөrgөө baina. Kolxoozuudta xydelmerişe xysiiji xysed bişeer xereglelge xadaa kolxoozniguoi liiçne azaxiiji hulaar xygzyylheneer bişe, xarin tereniiji jixedxehen uşaraaranь tailbarilagdana.

Durasagdadagşa zişeenyyd bolbol teoretiiçeska froontiiin xydelmerilegşed xadaa marksiis teooriiiji bylьgarizaacalga ba xazagairuulgahaa yşөөl sylөөrөөgyi geze xaruulna. Ene metiin teoriiikanuud xadaa kolxoozuudta jabuulagdadag opportuniis praaktikada tuhalana geze barimtalan xelehenei xereg bii aal.

Mynөө, kolxoozno stroin byxezөөd baixada, kolxoozniguudai doxooduudta ba eriltenyydiijinь xangalta terenei roolь sag yrgelze deeşelyylxeer, tiimeer le, obşçeestvenne kolxoozno azaxiiji bexizyylgede ba yrgedxelgede tuhalaxa xeregtei geze oilgoxo saganь teoretiişeske froontiin xydelmerilegşedteşji tulaa.

„Kolxoozuudta liiçne ba obşçeesvenne intereesyydiiji zybөөr zoxilduulga xadaa kolxoozno stroin yndehe huurinь bolzo ylene zygөөr, kolxoozno dvoornuudai liiçne azaxiinь ylemze podsoobno—uitan xaraaktertai, xarin niite kolxoozno azaxiin—gol azaxiinь urgaxa johotoi“ geze, XVIII sjeezd deere nyxer Andreejevei zaabarinuudiiji martaxa bişe, hanaxa xeregtei. P. JYYDIN.

Xyygedei olimpiaada bolbo

Ene onoi ijyyniiin 18-19 ydernyydte, Jaruuniin aimagai ceentr--Sosnoovo-ozioorsko deere aimagai xyygedei tabadugaar xydoozestvenne olimpiaada yngergegdebe.

Tus olimpiaadada Kyibeşevei neremzete dunda hurguuli, gyyndiin xysed bişe dunda hurguuli, Pogroomniin xysed bişe dunda hurguuli ba Egetiin exin hurguuli xabaadaza, ede hurguulinuudhaa 52 huragşad—pioneernyyd suglaraa.

Olimpiaadada xabaadagşad bolbol eldeb taancanuud, fizkylьtyyrne noomernuudiiji, duunuudiiji, uran şylegyyd ba pьjeesyyd g. m. xamta 80 zyilei xydoozestvenne noomernuudiiji xaruulhan bainad.

Ede hurguulinuudai dundahaa Gyyndiin xysed bişe dunda hurguuliiinxid xadaa ton hain ba honirxoltoi noomernuudiiji xaruulaza, tyryy huuri ezelbe (direektoriinь nyx. Poodlenniix). Myn Egetiin exin hurguuli (daagşanь nyxer Nomtoojev) tyryy huuri ezelbe.

Xojordoxi huuri Kyibeşeveneremzete dunda hurguuli ababa (olimpiaadada xabaadagşadai udaridagşanь nyx.Sozoonova)

Olimpiaadada xabaadagşadai dunda gaixamşag talaanttaigaar ba xydoozestvenne noomernuudiiji ton hainaar, honirxoltoigoor xaruulhan, olon niitede haişaagdahan, xyyged olon.

Zişeelxede, Gyyndiin xysed bişe dunda hurguuliiin huragşad: Medxeedьjeva Biikova ba busad.

Egetiin exin hurguulihaa Gydyypova M., Modogoorөva, Tangaanova ba Jegөөrova gegşed orod duunuudiiji ba uran şylegyydiiji jixe hainaar xelehen ba duulahan bainad.

Myn tereşelen, Sosnoovo ozeoorskiin dunda hurguuliiin huragşad: Boriisova, Pneeva, Beloboroodova, Vinograadova T. ba Pogroomniin xysed bişe dunda hurguulihaa, Jyydinaa, Sozoonova ba busad.

Deere dursagdagşa xyyged bolbol bişe bişe xyygedhee tusagaar ilgarza, xaruulhan byxii noomernuudaa ton hainaar ba jixe honirxoltoigoor naadahan tula, bygede individyaalьna preeminyydiiji abhan baina.

Gebeşji, zarim hurguulinuudai xytelberilegşed bolbol olimpiaadada beledxexe jabadalda hanalaa tabiaagyi deerehee, beledxel muutai jiree. Zişeelxede, Pogroomiin xysed bişe dunda hurguulihaa jirehen xyyged xadaa ton baga beledxeltei baigaa.

Myn Romaanovkiin xysed bişe dunda hurguuli, Popereeçenskiin, Telembiin ba Egetiin adagai exin hurguuli g. m. olimpiaadada byri xabaadabagyi.

B. SEZIIPOV.

Promlişlenne predprijaatinuudta kolxoozniguudiiji tabixa tuxai nyxer Staalinai urlaagiiji Soveed Sojuuzai azalşad ton xaluunaar ugtaba.

ZURAG DEERE: Zedestroido xydelmerlixөө jirehen zaluu kolxoozniguud gorodoogiiji xaraza jabanad. (Petroovoi foto).

Irkyytske ba Çitiinske ooblastьnuudtai sorevnovaonida ilajal

Tyryyşyylei iniciatiiviiji demzeegyin rezylьtaad

Petropaavlovka (manai sobkoorrhoo) Zediin aimagai, „Piatileetka" kolxooz bolbol zilhee zil byri malnuudai tezeeleer dutadag baina. Teed, xedii iime baibaşji haanь, tus kolxoozoi pravleeni, terenei tyryylegşe nyxer Zaicev gegşe eneen tuşaa şuxala viivod xeegyi, sabşalangai ynder urgasiiji xuriaaxiin tula temesel organizovaalaagyi.

Kolxoozoi lygovood nyxer Seniyyşkin bolbol byri ynixen, ton hain iniciatiiva gargaza, 25 gektaar gazariiji seberlehen ba 1500 meetr utatai hubag maltaza exilehen baigaa. Teed, kolxoozoinь pravleeni xadaa ene iniciatiiviijinь demzeegyi ba lygovoodçesko zvenoogoigoo xynyydiiji busad xydelmerinyydte tomilozo, tus zvenoogoi xydelmeriiiji tahalduulhan baina. Mynөө, eneenei rezylьtaadta, kolxoozoinь lygovoodçesko zvenoo bolbol sabşalangai urgasiiji deeşelyylgiin talaar, myrtei xydelmerinyydiiji xeze şadaagyi baina.

Gadna, tus kolxoozdo sabşalangai urgasiin xoinohoo xaruuhalga myn le xangaltagyigөөr tabigdanxai. Kolxoozoinь 130 gektaar sabşalangiiji gaxainuud geşxeze baina. Tiime baibaş haanь, partiiina organizaaca, myn, kolxoozoinь pravleenişji anxaralaa oroidoo tabinagyi.

C. ZIMBEEJEV.

AŞAGTAI XYDELMERI

Xoriiin aimagai, Kraasna Partizaanai somonoi, Kaarl Maarksai neremzete kolxoozoi lygogovoodçesko zvenoo (zvenovoodonь nyxer B. Batiin) bolbol kolxoozoigoo malnuudiiji tezeelei bata bexi baazaar xangaxiin tula, sabşalangaigaa gazarai urgasiiji deeşelyylxiin tylөө nileed temesehen baina. Ene zvenoo xadaa 150 gektaar gazariiji uhalhan, 175 gektaar gazariiji seberlehen ba 4 kilomeetr utatai hubag beledxehen baina. Xydelmeriiinь şanar hain geze toologdohon ba eneeniiji mynөө, ton hainaar urgahan sabşalangiinь gerşelze ygene.

DAM. ZAM.

Ybehe xuriaalgiiji exilebe

Respyyblikiin tyryy, Teelьmanei neremzete (Selengiin aimag) kolxooz bolbol ybehe xuriaalgiin xydelmeriiiji ijyyniiin 25-da exilee. Ene kolxoozoi soloto lygovood, BXAV-de kandidaad—D. Sanzaanov, zaluu komsomoolec staxaanovec Garmaajev gegşedei xojor brigaada xadaa 24-24 xynyydei sostaavtaigaar, Toxoin namagai sabşalangiiji sabşaza exilee.

TURŞALGIIN GARALGA

Xoriiin aimagai, Ulaan-Partizaanai somonoi kolxoozuud bolbol ybehe xuriaalgiiji bogonixon bolzor soo dyyrgexiin tylөө jixexen xydelmeri jabuulza baina.

Ene somonoi kolxoozuud xadaa ybehe xuriaalgada beledxeleigee xydelmeriiiji şalgaxiin tula hajaxan turşalgiin garalga organizovaalba. Kaarl Maarksai neremzete kolxoozoi 75 xydelmerişedei sostaavtai 4 brigaada jabaza, 1500 gektaar gazar sabşaxa ba 24320 ceentner ybehe xuriaaxa baina.

Tus kolxooz xadaa 15 kosiilka, 7 morin tarmuurnuud, brigaada byxenei 10-10 gar xazuur, 20-20 gar tarmuur, 12 asa beledxexe baigaa, mynөө edenee zapaastaigaar xysed beledxeze şadaa.

„Ulaan-partizaan" kolxooz 15 kosiilka, 9 morin tarmuurnuudiiji remoontolxo baihan aad, tereenee xysed dyyrgee. Zygөөr, turşalgiin garalga deere, somonoi soveedei komiissa bolbol beledxeliijinь şalgaza yzөөd, tus kolxoozoi kyzneec S. Ajuuşeejevei remoontolhon nege kosiilkiin şatuunainь booltii muugaar remoontlogdoo geze olood, 3 xonogoi torşo dotor xysed hainaar zahaxiijinь ujalgalhan baina.

Myn, Kaarl Maarksai neremzete kolxoozoi B. Galsaanovai brigaada bolbol nege kosiilkodo remoontiinь zarim dutuunuudiinь eliryylhen baina. Kolxoozniguud bolbol turşalgiin garalga deere eliryylegdehen dutuunuudaa bolьşeviig johoor zahaza baina.

DAM. ZAM.

„СЕДОВ" ЛЕДОКОЛОЙ ЭКИПАЖАЙ ЭРЭЛХЭГ ЗОРИМГОЙ ХVДЭЛМЭРИ

Гvрэнэй ехэшэг хvдэлмэрие дvvргэжэ байгаа „Георгий Седов" ледоколой героическа экипаж хадаа суднээ максимальнаар ремонтировалажа ба тэрээнээ хадагалжа, мvлиhэнhөө амжалтатайгаар гаргахын тvлөө хэмжээнvvды абажа байнад.

Ледоколой уhан дээрэхи частинуудынь шэрдэгдэхэнь. Палубна ба машинна гол механизмуудынь хvсэдөөр заhабарилагдажа байна. Мvнөө котел сэбэрлэлгэдэ эхилжэ ороод байна.

Наяхан седовцууд хадаа рулие заhабарилгада зоримгой инициативые гарагабад. 1936 оной январида „Седов" ледоколые мvлиhэн хvсэтэйгөөр хабшажа, рулиень нугалжархиhан байгаа. Энэ аварихадаа ондоош шалтагаануудтай хамтаража, vнгрэгшэ жэлэй августада „ЕРМАК" ледоколоор тус судные мvлиhэнhөө гаргаха ябдалыень haатуулжа, дvvргэлтэ бологуулаагvй hэн.

Седовцууд болбол энэ хабартаа суднынгээ рулие тойруулжа мулиhыень 2 метр шахуу гvнзэгыгөөр малтаа, энээгээрээ седовцууд хадаа гурбадахи петлиhээ доро, рулиингөө нугаранхай частие оложо абаба. Энээн дээрэhээ рулинь бортынгоо баруун ба зvvн тала тээшэ 2,2 квадратна метр газарта эрьюлэгдэхэ арга vгөө. Энэ хадаа судны hvvлэй талые (корма) зохистой соонь табижа, бага багаар залажа, хvсэтэй ледоколые дахаад буксиргvйгөөр ябаха аргатай бологоно.

Техническэ ба зохистой хvсэнvvдгvйгөөр хvндэ хvшэр хvдэлмэри хэгдээ. Энэ хадаа рулие ремонтололгодо хvдэлмэрилэгшэдэй ажабайдалданшье аюултай байгаа. Энэ героическа габияа болбол „Седов" ледоколой экипажай морально политическэ байдалай тухай vшөө дахия хэлэнэ.

(ТАСС).

Мулиhэ шэнжэлэлгэ

АМДЕРМА, июниин 26. Vсэгэлдэр, летчик Сырокваша хадаа ниидэдэг лодкоор, Карска далай дээгvvр зургаан часай ниидэлгэ хэбэ. Тэрэ хадаа хойто далайн замай трассай мvлиhэнэй шэнжэлэлгэ хэжэ Кары мvрэнэй адаг тээшэ шэглэн ошоо.

Мvн энэ vдэр, Советскэ Союзай Герой Алексеевэй самолет-амфиби Нарьяан-Марhаа Карска далайн эрье тээшэ ниидээ. Алексеев хадаа сагай hайн уларилые хэрэглэжэ өөрынгөө самоледые Югорско шар пролив тээшэ шэглvvлжэ, Вайгач аралые хvндэлэн гараад Карска ворота хvрэhэн байна. Тиигээд Кары мvрэнэй адагта буугаа.

(ТАСС).

Ороной тvрvv совхозууд

Хэдэн зуугаад тvрvv совхозууд хадаа Бvхэсоюзна хvдөө ажахын выставкэ дээрэ өөhэдынгөө амжалтануудые харуулха эрхэнvvдые олоhон байнад.

Главна павильон хадаа ороной тvрvv ажахынуудай нэгэн—„Гигант" совхоздо vгтэхэ байна.

Тус совхоз хадаа 1928 ондо организовалагдаhан юм. Сальска губиин оройдохи хахалагдаагvй газарые, өөhэдынгөө тракторнуудаар хахалжа захалаа hэн. Совхоз хадаа өөрынгөө бии болоhон сагhаа хойшо, эхэ орондоо 27,1 миллион пуд талха vгөө. Hvvлэй гурбан жэлнvvдтэ, ургасань дунда жэшээгээр 15,7 цент. гектар бvриhөө гараhан байна.

„Украинска ССР", „Зерно" гэжэ павильонуудта Николаевска областиин, Шевченкын нэрэмжэтэ орденоносно совхоз харуулагдаха. Энэ совхозой коллектив хадаа vнгэрэгшэ жэлдэ 886 мянга 800 тvхэригэй олзо абаба.

„Малажал" гэжэ павильондо, Ярославска областиин, „Караваево" совхоз болбол амжалтануудаа харуулха байна. Совхоз хадаа швецкэ vvлтэрэй хэдэн зуугаад hаамхай vнеэдтэй юм, эдээнhээ, vнгэрэгшэ жэлдэ, дунда жэшээгээр, vнеэн бvхэнhөө 6143 килограмм hv hааhан байна.

Пензенскэ обсерваториин 10 жэл

Пенза, июниин 24. (ТАСС). Илья Николаевич Ульяновай нэрэмжэтэ Пензенскэ обсерваториин бии болоhонhоонь хойшо 10 жэл болобо. Эндэ Ульянов болбол 8 жэлэй торшо соо хvдэлмэрилжэ, Пензедэ метеорологическэ служабын vндэhэ hуури табиhан байгаа.

Обсерватори хадаа hайнаар оборудовалагданхай, мvнөө угаа ехэ хvдэлмэри ябуулна, колхозуудай vндэр ургаса абахын тvлөө тэмэсэлгэ тон ехээр туhалана.

SOVEED KNIIGE XILIIN SAANA

Jixenyyd vitriinenyyd deegyyr altan gadartai gojo haixanuud kniigenyyd dyyren tabigdanxai. Ede kniigenyyd xadaa angliiiska, francuuzska, çeeşske, italьjaanska, estoonsko, norveezske, poolьsko, japoonsko, gollaandska, ispaanska ba myn baha kroaatska gexe metiin eldeb janziin xelenyyd deere xeblegdehen baina.

Ede bygede—xiliin saana xeblegdeze baihan aad, mynөө „Ulasxoorondiin kniigiin" Literatuurna aagenstviin pomeşçeeni soo delgerengiigөөr tabigdahan, soveed literatuuriin obrazeecyyd myn.

Soveed kniige bolbol delxein byxii oronuudta ugaa jixe amzaltataigaar xereglegdene. Gadaadiin gyrenyydei xebleldexi olontooto ootzevuud eneen tuxai gerşelene. Literatuurna aagenstviin aadresaar gy, ali gadaadiin gyrenyydei xelenyyd deere gargagdadag literatuuriin Xeblelei aadresaar, zarim unşagşadhaa SSSR-te elьgeegdedeg bişegyydenь myn baha eneen tuxai xelened. Hajaxan, „Manai exe oron" geze broşiuura xiliin saana xeblegden gargagdaa. Taataigaar, prostoigoor zoxioogdohon ene broşiuura xadaa Soveedyydei orondoxi azabaidaliiji illiystriirovelehen ciifrenyydeer jixe elbeg ba manai tuilaltanuud tuxai xөөreze ygene. Udanşgyi, gadaadiin gyrenyydei xelenyyd deere gargagdadag literatuuriin Xeblel xadaa olontooto ootzevuudiiji xiliin saanahaa abdag boloo. Loondonhoo, unşagşa A. Geiliiin bişexenь:

„Xerbee ene kniige sooxi medeenyyd ylemze yrgenөөr delgeree haanь, tiime aguujixe tuilaltanuud xadaa gansa le socialiis gyrende tuilagdaza şadagdaxa geeşe geze, bodolto byxii xynyydte elite bolxo hen. Tiime bogonixon bolzorto SSSR-ei tuilahan progreess,—ilangajaa, Sojuuz bolbol sag yrgelze şineer zebsegzexe johotoijinь anxaraldaa abbai, ton gaixaltai baina geze bi өөrөө hananab".

Soveed oroniiji өөhedtөө propagandiirovalaxa tusagaar duraxyseltei geze tedeneriiji xeleze bolxogyi, zygөөr gadaadiin gyrenyydei byrzyaazna xeblelnyyd xadaa unşagşadai xatuu şanga eriltenyydtenь buulta xeze, Soveed Sojuuz tuxai ton eldeb janziin literatuuriiji xeblen gargaxa gy, ali tereeniiji SSSR-hee importiirovalaxa baatai bolhon baina. Gadaadiin gyrenyydei unşagşadai tematiiçeska eriltenyydei xemzeenь ba xaraakteranь aguujixe baina. Soveedske indyystri tuxai, folьkloor, arktiiçeska niidelgenyyd tuxai, aradai gegeerel tuxai, Soveed Sojuuzai priroodno bajaliguud tuxai, azalşadai azabaidalainь xemzeegei deeşelelge tuxai, manai oronoi xynyyd tuxai, Ulaan Aarmiin delovoi azaltabaidal tuxai hajaxan gargagdahan broşiuuranuudai seeri bolbol byxii şaxuu oronuudta ugaa jixe amzaltatai baigaa. Teexnikiin, ilangajaa—soveed mediciiniin asuudalnuud tuşaa gargagdahan soveed kniigenyyd xadaa xiliin saana tyrgөөr taraagdana.

Soveed syyd, exenerei baidal, SSSR-te yxibyydei azabaidal, fizkylьtyyre, zaluuşuudai azabaidal, nege kolxoozoi istoori, soveed vraaçiin, erdemtiin, liootçigoi, inzeneerei, skripaaçiin, bagşiin azabaidaliiji bişelge—kniige, broşiuura byxen xadaa xiliin saana xezeedeş gaixamşag honirxoliiji gargana. Poolьsko emigraant, xydөө azaxiin xydelmerişe A. Vlaadegai Fraancahaa bişexenь: „Bidener bolbol soveed graazdanuudai jabuulga ba azabaidal tuxainь bajartaigaar unşanabdi... Bidenerşji xadaa erxim ysloovinuudai ba erxim azabaidalai tylөө eseşe susaraşagyi jabuulga xenebdi... temesenebdi".

Soveed politiiçeske literatuura bolbol ton gaixamşag amzaltatai baina. Ameerike, Aangli, Fraanca ba gadaadiin busad gyrenyyddexi xeblelnyyd xadaa Leenin ba Staalin tuxai kniigenyydiiji, paartiiin XVIII sjeezdiin materiaalnuudiiji xeden daxin şineer xeblen gargaxa baatai bolhon baina. „BKP(b)-ein istooriiin xuriaangil kyyrs" bolbol gadaadiin gyrenei egeel popyliaarna negeşji aavtarta hanagdaaşjigyi, tiime olon tiraaztaigaar Ameerike, Fraanca, Aangli, Şveecede xeblegden gargagdana. Ameerikede, „BKP (b)- ein istooriiin xuriaangil kyyrsiin" tiraaznь 1 millioon ekzempliaar bolood baina. Aanglida ene gaixamşag yçeebnigte uridşalan xegdehen zaxiltanuudanь, adagtaa 3-4 daxin bagaar xegdehen baigaa. Tus yçeebnig tuxai xyxiyy ootzevuud ba şine tiraazuudta zaxiltanuud xadaa angliiiska koloninuud ba dominioonuudhaa Loondondo orono. „Xuriaangil kyyrs" bolbol Avstraalida, Şine Zelaandida, Urda Ameerikede xeblegden garxanь. „BKP(b)-ein istooriiin xuriaangil kyyrsiiji" gargahan francuuzska xeblel xadaa unşagşadai negenheenь iime bişeg abaa:

„Bi bolbol SSSR-ei kommuniis paartiiin istooriiiji unşahan ba xeden daxin unşaxaşji bainab, jyyb gebel, terenei udxaşanariijinь medereneb. Eeneniiji oloor delgeryylen taraaxiin tulada namhaa duldiidaxa jyymiiji bygediinь xexe geze namda naidaxadatnai bolxo".

„Jymaniite" gazeed bolbol yçeebnigei amzalta tuxainь todorxoigoor xөөreze ygehen ba tiraazainь ciifrenyydiiji xaruulhan baina. Gazeed xadaa „Xuriaangil kyyrsiiji" „ilaltiin dyyren sente dokymeent" geze nerelee.

SSSR-ei yngerhen sag tuxai, yngerhen sagai aguujixe xynyyd tuxai xөөreze ygedeg istoriiçeska kniigenyyd xadaa xiliin saana myn le baha ugaa jixe amzaltataigaar xereglegdene. Grazdaanska dainai geroinuud—Şçoors, Lazoo, Fryynze gegşedei xydoozestvenno biograafinuudta eriltenь Fraancada, Aanglida, Çexo-Slovaakida, Pribaltiiska busad oronuudta ugaa jixe baina. „Napoleoon" geze soveed istoorig-akadeemig Tarleegei kniigenь Aanglida, Ameerikede ba Itaalida xydoozestvenne jixe honirxoltoigoor xeblegdebe. „Nьju-Ioork Taims" geze byrzyaazna ton tomo gazeed xadaa ene kniige tuxai yrgen jixe listoovkiiji speciaalьna өөhediingөө unşagşadta gargaba.

Xiliin saanaxi unşagşad bolbol zaluu soveed xydoozestvenne literatuurada tusagaar honirxono. „Kriitiks gryyp" geze, Ameerikede hajaxan organizovaalagdahan xeblel xadaa өөrlingөө jabuulgiin tyryyşiin alxamuudiiji soveed zoxiool „Şuurgan sooguur tyregşed" geze N. Ostroovskiin romaaniiji gargalgaar temdeglee. Ene zilde, Peervecovei „Koçybei". Panfeerovei „Tvoorçestvo", Makareenkiin „Pedagogiiçeska poeeme", Papaaninai „Mylihen deere" ba Ostroovskiin „Şuurgan sooguur tyregşed" Aanglida xeblegdeze garaa.

Pavleenkiin „Vostoogto" geze kniigenь Fraancada xeblegdeze garaa. Ameerikede ba Aanglida L. Leoonovoi „Skytareevski" gargagdaa. Avdejeenkiin „Bi duralnab" geze romaan japoonsko xelen deere xeblegdee. Şooloxovoi „Tiixo doonoi" 4-dexi toomoinь tuşaa jixe olon eriltenyyd xiliin saanahaa orono. Gadaadiin gyrenyydei unşagşad xadaa literatuurna ene gaixamşag epopein tygesxeleinь kniigiin garaxiiji ton jixete xylieened.

Yxibyydte zoriuulza bişehen, soveed aavtornuudai kniigenyydenь xiliin saana byxe aldar solotoi boloo. Ameerikede xeblegdehen „Maaster Antoniio Stradivaari" geze Jeleene Teniaanovaagai kniigiiji yrьdildeze abşoo.

„Nьju—Ioork Geraalьd tribiyyn" gazeed bolbol yxibyydyydte zortuulagdahan taban kniigenyydhee xyndete spiisog geze nerelegdegşiiji zildee xojor daxin xeblen gargana. Hyylşiinь spiisogto soveed xojor aavtornuud—Radloov" kartiinkanuudtai rasskaazuud" ba Rozaanov oruulagdanxai. Hyylşiin yjede xiliin saanaxi xede xeden oronuudta organizovaalagdahan, soveed kniigiin viistavkenyyd bolbol xiliin saana soveed literatuuriin amzalta tuxainь eli todoor gerşelene. Bolgaari, Estooni, Norveegi, Şveece ba Tyyrcedexi viistavkenyydiiji xeden arbaad miangan xaragşad bolbol viistavkede xaruulagdahan kniigenyydeer xyxin bajarlaza, manai kniizne produukcanuudai urgaltiiji diaagraammanuudhaa anxaraltaigaar şinzelen yzene, vitriinenyydei xazuuda xeden çaasaar baidag baina.

„Gaixamşag kniigenyyd, illiystraacanuud ba zuraguud" geze, Estoonidoxi viistavkiiji xaragşadai negen bişene.

—Azahuugiiş, haibariiş, temesiiş, oliiş SSSR!—geze baha nege bişelge soonь bişeetei baina.

I. Mixailoviç.

Харюусалгата редакторай орологшо Г. ДАШИЦЫРЕНОВ.

Адрес редакции: Центросоюзная 19 Телефоны: редактора — 3-44, отв. секретаря 3-28, Сельхозотдел — 7-55, Промотдел — 5-67.

БМАССР-эй НКМП-эй типографи. Уполномоч № 828